

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO 75 STRAIPSNIO 2, 3 DALIŲ, LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2017 M. KOVO 1 D. NUTARIMO NR. 149 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ 1.2, 3.6 PAPUNKČIŲ IR ŠIUO NUTARIMU PATVIRTINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ MOKSLINIAMS TYRIMAMS, EKSPERIMENTINEI PLĖTRAI IR MENO VEIKLAI PLĖTOTI SKYRIMO MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOMS TVARKOS APRAŠO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2020 m. gruodžio 7 d. Nr. KT208-N17/2020

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2020 m. lapkričio 6 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 4/2019 pagal pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą Nr. 1B-1/2019 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai.

Konstitucinis Teismas

nustatė:**I****Pareiškėjo argumentai**

1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą, kurioje pareiškėjas Lietuvos Respublikos Seimo narys prašė iširti Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymų, kuriais sureguliuota kasmetinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – ir MTEP) ir meno veiklos vertinimo ir kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio MTEP veiklos vertinimo tvarka, atitiktį Konstitucijai. Pareiškėjo administracinėje byloje nuomone, tiriamuose švietimo ir mokslo ministro priimtuose norminiuose administraciniuose aktuose (taikomuose vertinant universitetų ir mokslinių tyrimų institutų (toliau – ir institutai) mokslinę veiklą) numatyti nauji MTEP veiklos vertinimo kriterijai taikomi veiklai, vykdytai iki šių kriterijų paskelbimo, galimai pažeidžiant konstitucinį principą, kad teisės aktai netaikomi praeičiai (*lex retro non agit*). Šiuos aktus švietimo ir mokslo ministras priėmė įgyvendindamas, be kita ko, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimą Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) (toliau – ir Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas) ir juo patvirtintą Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašą (toliau – ir Aprašas).

1.1. Pasak pareiškėjo administracinėje byloje, pirmasis palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas pagal šiuos aktus apima penkerių metų laikotarpį, t. y. 2018 metais turėjo būti įvertinta universitetų ir institutų 2013–2017 metų MTEP veikla. 2017 metų MTEP veiklos vertinimas 2018 metais taip pat turėjo būti atliktas pagal naujus vertinimo rodiklius. Taigi Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarime ir juo patvirtintame Apraše įtvirtintos normos turėjo būti taikomos praeičiai, o universitetai ir institutai neturėjo galimybės pakeisti savo MTEP veiklos rezultatų taip, kad jie atitiktų naujus vertinimo rodiklius. Mokslininkų, kurie keletą metų sistemingai ir nuosekliai rengė mokslinius darbus, įdirbis, už kurį universitetai ir institutai jiems mokėjo atlyginimus ar skyrė kitokias finansines paskatas, pagal naująją tvarką nevertinamas, nors aukštosios mokyklos ir mokslininkai, rašydami vadovėlius ar kurdami kitus mokslinius produktus, turėjo teisėtą lūkestį, kad tai bus įvertinta.

1.2. Pareiškėjo administracinėje byloje nuomone, aukštosios mokyklos turi teisę iš anksto žinoti, pagal kokius kriterijus bus atliktas mokslinės veiklos vertinimas, ir turi turėti pakankamai laiko naujiems reikalavimams įgyvendinti. Pasak jo, dėl to praėjusio laikotarpio mokslinės veiklos vertinimas gali būti atliekamas tik pagal tuos kriterijus, kurie galiojo vertinamuoju laikotarpiu.

2. Pasak pareiškėjo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas ir juo patvirtintas Aprašas, be kita ko, įtvirtina taisykles, pagal kurias universitetams ir institutams skiriamos lėšos MTEP ir meno veiklai. Šios lėšos yra paskirstomos *inter alia* pagal kasmetinių ir palyginamųjų vertinimų rezultatus.

2.1. Pareiškėjo teigimu, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje reglamentuojamas kasmetinis MTEP ir meno veiklos vertinimas. Iš pareiškėjo prašymo visumos matyti, kad jis abejoja, ar kasmetinis 2017 metų MTEP ir meno veiklos vertinimas galėjo būti atliktas pagal tais pačiais metais nustatytas taisykles. Pareiškėjo nuomone, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytas teisinis reguliavimas pažeidžia Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindintį teisės principą *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančius teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, protingumo, *impossibilium nulla obligatio est* (niekas neįpareigojamas daryti to, kas neįmanoma) ir *lex non cogit ad impossibilia* (teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų) reikalavimus.

2.2. Pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytą teisinį reguliavimą palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas, kuris pagal Aprašo 2.2 papunktį vykdomas kas penkerius metus, pirmą kartą turėjo būti vykdomas 2018 metais. Taigi 2018 metais turėjo būti vertinama 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veikla. Pareiškėjo nuomone, 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimui taikant vertinimo rodiklius, kurie buvo nustatyti ir paskelbti 2017 metais, o ne tuos, kurie galiojo tuo metu, kai vertinamoji veikla buvo vykdoma, pažeidžiamas šių subjektų teisėtas lūkestis, kad jų veikla bus vertinama vadovaujantis tuo metu galiojusiomis teisės normomis. Kartu, pasak pareiškėjo, iš universitetų ir institutų yra reikalaujama neįmanomo dalyko – kad praeityje jų įvykdyta veikla atitiktų naujai paskelbtus reikalavimus. Todėl, pareiškėjo nuomone, aptartuoju teisiniu reguliavimu pažeidžiamas Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindintis teisės principas *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantys teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, protingumo, *impossibilium nulla obligatio est* (niekas neįpareigojamas daryti to, kas neįmanoma) ir *lex non cogit ad impossibilia* (teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų) reikalavimai.

2.3. Pareiškėjas atkreipia dėmesį į tai, kad įtvirtinus ginčijamą teisinį reguliavimą nebetaikomos iki tol galiojusios lėšų MTEP ir meno veiklai paskirstymo taisyklės, pagal kurias lėšos būtų paskirstytos kitaip negu pagal nagrinėjamoje byloje tiriamą teisinį reguliavimą.

II

Suinteresuoto asmens atstovų argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Vyriausybės atstovų Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Teisės skyriaus patarėjos Olgos Pacevičienės, šio

skyriaus vyriausiojo specialisto Dainiaus Dzimanavičiaus ir Studijų, mokslo ir technologijų departamento Mokslo skyriaus patarėjo Stanislovo Žurausko rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijai. Vyriausybės atstovų pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Iki Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunkčio įsigaliojimo universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimą reglamentavo Vyriausybės 2009 m. birželio 17 d. nutarimu Nr. 597 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei (socialinei, kultūrinei) plėtrai ir meno veiklai plėtoti valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei (socialinei, kultūrinei) plėtrai ir meno veiklai plėtoti valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms skyrimo tvarkos aprašas (2010 m. gruodžio 29 d. redakcija) (toliau – Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo), kuriame buvo nustatyta, kad MTEP ir meno veiklos vertinimas vykdomas kas trejus metus (2012, 2015 metais ir t. t.), jo metu vertinama trejų praėjusių metų MTEP ir meno veikla. Tokia praktika turėjo ir neigiamų aspektų, nes nauji duomenys apie universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklą buvo gaunami tik kas trejus metus, o administracinė našta, susijusi su duomenų teikimu vertinimui, universitetams ir institutams buvo paskirstoma netolygiai. Kadangi Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje buvo nustatyta, jog palyginamasis ekspertinis vertinimas vykdomas 2018 metais, siekiant sumažinti universitetams ir institutams tais metais tenkančią administracinę naštą buvo nuspręsta universitetų ir institutų 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veiklos vertinimą atlikti 2017 metais. Šis vertinimas buvo vykdomas vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro 2010 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-1128 „Dėl Mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo metodikos“ patvirtinta Mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo metodika (toliau – ir Metodika). Vadovaujantis Metodika buvo vykdomas ir universitetų ir institutų 2012–2014 metų MTEP ir meno veiklos vertinimas (atliktas 2015 metais).

3.2. Pasak suinteresuoto asmens atstovų, tobulinant Metodiką buvo sudaryta darbo grupė, į kurią buvo įtraukti tuometinės Švietimo ir mokslo ministerijos, Lietuvos mokslo tarybos (toliau – Taryba) ir kai kurių kitų institucijų atstovai. Visi šios darbo grupės posėdžiai buvo atviri, juose, be kita ko, dalyvavo suinteresuotų universitetų ir institutų atstovai. Suinteresuoto asmens atstovų teigimu, darbo grupėje pateiktam pasiūlymui įvesti kas penkerius metus atliekamą palyginamąjį ekspertinį MTEP veiklos vertinimą buvo pritarta, jam iš esmės pritarė ir universitetų ir institutų atstovai. Palyginamojo tyrimo metodika ir duomenų jam teikimo forma jau nuo 2015 metų buvo paskelbtos viešai ir įdėtos į Mokslo ir studijų analizės ir stebėsenos centro (toliau – MOSTA) interneto tinklalapį, tad universitetai ir institutai prieš nustatant naują teisinį reguliavimą jau žinojo, kokiais jų MTEP ir susijusių veiklų rezultatais (duomenimis) naudojantis bus atliekamas

palyginamasis ekspertinis vertinimas.

Suinteresuoto asmens atstovai pažymi, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunkčiu buvo įgyvendintos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, nuostatos dėl MTEP vertinimo sistemos atnaujinimo, padarant ją dvipakopę, susidedančią iš kasmečio formaliojo MTEP vertinimo ir kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo, ir dėl naujo MTEP finansavimo modelio, pagal kurį numatyta, kad 60 procentų lėšų skirstoma pagal palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo, o 40 procentų – pagal formaliojo vertinimo rezultatus, įdiegimo. Pagal planą tai turėjo būti įgyvendinta iki 2017 metų ketvirtojo ketvirčio, ir tai buvo padaryta.

3.2.1. Pasak suinteresuoto asmens atstovų, Aprašo 10 punkte nustatyti palyginamojo ekspertinio vertinimo kriterijai (MTEP veiklos kokybė, MTEP veiklos ekonominis ir socialinis poveikis ir MTEP veiklos perspektyvumas) iš esmės nėra nauji.

Jau 2009 metais Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme (2009 m. balandžio 30 d. redakcija) buvo nustatyta, kad mokslas yra grindžiamas orientavimosi į tarptautinius kokybės standartus principu, universitetai turi vykdyti aukšto lygio MTEP, aukštoji mokykla gali būti steigiama, jei yra materialinė bazė ir kitos sąlygos, būtinos mokslinės ir (arba) meno veiklos kokybei užtikrinti, institucijų veiklos išorinis vertinimas, skirtas jų veiklos kokybei gerinti, remiasi jų veiklos atitikties mokslo ir studijų tarptautiniam lygiui reikalavimais. Mokslo ir studijų įstatyme nustatyta, kad darni mokslo ir studijų sistema grindžia žiniomis grįstos ekonomikos stiprėjimą ir darnų šalies vystymąsi, dinamišką ir konkurencingą šalies ūkio gyvenimą, socialinę ir ekonominę gerovę, universitetai turi mokslinę, šviečiamąją, meno ir kita kultūrinę veikla skatinti regionų ir visos šalies raidą, valstybiniai institutai turi vykdyti šalies ūkio, kultūros, sveikatos apsaugos ir visuomenės tęstinumui ir plėtrai svarbius ilgalaikius MTEP, valstybiniai institutai gali būti steigiami, kai reikia vykdyti valstybės, ūkio ar visuomenės plėtrai svarbius ilgalaikius MTEP. Suinteresuoto asmens atstovų teigimu, šios nuostatos yra ir dabar galiojančiame Mokslo ir studijų įstatyme.

Suinteresuoto asmens atstovai pažymi, kad Mokslo ir studijų įstatyme nėra nuostatų, tiesiogiai nurodančių universitetams ir institutams rūpintis savo MTEP veiklos perspektyvumu, bet yra akivaizdu, kad perspektyvos neturinčios veiklos negali būti finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis.

Pasak suinteresuoto asmens atstovų, Aprašo 11 punkte nurodytą MTEP veiklą, kurios rezultatai naudojami vykdant palyginamąjį ekspertinį vertinimą, universitetai ir institutai vykdo praktiškai nuo pat jų įsteigimo dienos. Taigi universitetams ir institutams jau nuo pat jų įsteigimo žinomi esminiai MTEP vertinimo kriterijai, o ir laikotarpis nuo 2009 metų (Mokslo ir studijų

įstatymo įsigaliojimo) iki 2017 metų (Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo įsigaliojimo) – aštuoneri metai – buvo tikrai tinkamas *vacatio legis*.

3.2.2. Suinteresuoto asmens atstovų teigimu, tarptautinėje MTEP vertinimo praktikoje vadovaujamosi nuostata, kad vertinimo principai ir duomenys, kurie bus naudojami vertinimo metu, turi būti nustatyti iki duomenų teikimo vertinimui pradžios ir nekeičiami iki vertinimo pabaigos; kitaip sakant, universitetų ir institutų MTEP veikla negali būti vertinama pagal duomenis, kurių pateikti jie neturėjo galimybių. Pasak suinteresuoto asmens atstovų, palyginamasis ekspertinis vertinimas šią nuostatą visiškai atitinka, ir nė vienas universitetas, institutas ar juos vienijanti organizacija neprieštaravo MTEP vertinimo procedūroms ir neginčijo palyginamojo ekspertinio vertinimo vykdymo 2018 metais.

3.2.3. Suinteresuoto asmens atstovų aiškinimu, pagal Aprašo nuostatas (kaip ir pagal Aprašo, galiojusio iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, nuostatas) universitetams ir institutams skirstomų lėšų MTEP bendra suma, taip pat atskiroms mokslo sritims skirstomų lėšų MTEP bendros sumos nepriklauso nuo vertinimo rezultatų. Todėl MTEP veiklos vertinimo pakeitimai negali pabloginti ar pagerinti bendros konkrečioje mokslo srityje veikiančių universitetų ir institutų padėties.

3.2.4. Apibendrinami savo paaiškinimus, suinteresuoto asmens atstovai pažymi, kad visi teisės aktai, susiję su MTEP ir meno veiklos vertinimu, buvo nustatyta tvarka viešai paskelbti (visi teisinių santykių subjektai turėjo galimybę su jais susipažinti), prieš Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo paskelbimą vyko konsultacijos su suinteresuotomis grupėmis, jo projektas buvo derinamas su visomis suinteresuotomis institucijomis ir įstaigomis, MTEP ir meno veiklos vertinimo rodikliai ir kriterijai universitetams ir institutams buvo iš anksto žinomi ir suprantami. Todėl, atsižvelgdami į savo pateiktų argumentų visumą, suinteresuoto asmens atstovai teigia, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai neprieštaruoja aukštesnės galios teisės aktams, teisinis reguliavimas yra aiškus, suprantamas, neprieštaringas, užtikrinama teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna siekiant, kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus.

III

Byloje gauta medžiaga

4. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauta Ingridos Mačernytės-Panomariovienės, laikinai vykdžiusios Lietuvos teisės instituto direktoriaus pareigas, rašytinė nuomonė.

4.1. Pasak I. Mačernytės-Panomariovienės, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas ir juo patvirtintas Aprašas, be kita ko, įtvirtina taisykles, pagal kurias universitetams ir institutams skiriamos lėšos MTEP ir meno veiklai. Šios lėšos paskirstomos pagal kasmetinių ir palyginamųjų

vertinimų rezultatus.

4.1.1. Šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamame Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje reglamentuojamas kasmetinis MTEP ir meno veiklos vertinimas, kuris pirmą kartą turėjo būti vykdomas 2017 metais. I. Mačernytės-Panomariovienės nuomone, abejotina, ar kasmetinis 2017 metų MTEP ir meno veiklos vertinimas galėjo būti atliktas pagal tais pačiais metais nustatytas taisykles.

4.1.2. Pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytą teisinį reguliavimą palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas, kuris pagal Aprašo 2.2 papunktį vykdomas kas penkerius metus, pirmą kartą turėjo būti vykdomas 2018 metais. Taigi 2018 metais turėjo būti vertinama 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veikla. I. Mačernytės-Panomariovienės manymu, 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimui taikant vertinimo rodiklius, kurie buvo nustatyti ir paskelbti 2017 metais, o ne tuos, kurie galiojo tuo metu, kai vertinamoji veikla buvo vykdoma, galimai yra pažeistas šių subjektų teisėtas lūkestis, kad jų veikla bus vertinama vadovaujantis tuo metu galiojusiomis teisės normomis. Kartu iš universitetų ir institutų reikalaujama neįmanomo dalyko – kad praeityje jų įvykdyta veikla atitiktų naujai paskelbtus reikalavimus.

4.1.3. Pasak I. Mačernytės-Panomariovienės, universitetai ir institutai turi teisę iš anksto žinoti, pagal kokius kriterijus bus atliktas mokslinės veiklos vertinimas, ir turi turėti pakankamai laiko naujiems reikalavimams įgyvendinti. Taigi praėjusio laikotarpio mokslinės veiklos vertinimas gali būti atliekamas tik pagal tuos kriterijus, kurie galiojo vertinamuoju laikotarpiu. Įtvirtinus ginčijamą teisinį reguliavimą, nebetaikomos iki tol galiojusios lėšų MTEP ir meno veiklai paskirstymo taisyklės, pagal kurias lėšos būtų paskirstytos kitaip negu pagal šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamą teisinį reguliavimą.

4.2. I. Mačernytė-Panomariovienė pažymi ir tai, kad nagrinėjamu atveju nebuvo pasinaudota nė viena iš priemonių, galinčių padėti asmenims, kurių teisinei padėčiai aptariamai pakeitimai turėjo įtakos, prisitaikyti prie teisinės situacijos, t. y. nebuvo nustatytas nei pereinamasis teisinis reguliavimas, nei vėlesnė įsigaliojimo data, priešingai – ginčijamu teisiniu reguliavimu buvo nustatyti nauji MTEP vertinimo kriterijai, taikomi veiklai, įvykdytai iki šių kriterijų paskelbimo, taip galbūt pažeidžiant principą *lex retro non agit*.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

5. Vyriausybė 2017 m. kovo 1 d. priėmė nutarimą Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos

mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“, kuris buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, *inter alia* Vyriausybės 2017 m. rugpjūčio 9 d. nutarimu Nr. 668 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojusių 2017 m. rugpjūčio 19 d.).

5.1. Kaip matyti iš Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) preambulės, jis buvo priimtas vadovaujantis, be kita ko, Mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) (toliau – Mokslo ir studijų įstatymas) 75 straipsnio „Valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšos“ 3 dalimi (2017 m. liepos 11 d. redakcija), kurioje nustatyta:

„Valstybės biudžeto lėšos moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti mokslo ir studijų institucijoms skiriamos Vyriausybės nustatyta tvarka pagal mokslo ir studijų institucijų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos vertinimo rezultatus ir finansines galimybes.“

5.1.1. Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) įtvirtintas teisinis reguliavimas yra susijęs su Mokslo ir studijų įstatymo 84 straipsnio „Mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos finansavimas“ (2018 m. birželio 30 d. redakcija) 1 dalimi, pagal kurią MTEP ir meno veikla valstybinėse ir nevalstybinėse mokslo ir studijų institucijose finansuojami iš, be kita ko, valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų, skirtų MTEP ir meno veiklai (1 punktas).

Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 12 dalį mokslo ir studijų institucija yra Lietuvos Respublikoje įregistruotas juridinis asmuo, kurio pagrindinė veikla – studijų vykdymas ir su studijomis susijusi veikla ir (arba) moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra; pagal 6 straipsnį mokslo ir studijų institucijos yra dviejų grupių: aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų institutai; pagal 7 straipsnio 1 dalį aukštosios mokyklos yra dviejų tipų: universitetai ir kolegijos.

5.1.2. Taigi Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) reguliuojamas valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų (toliau – valstybės biudžeto lėšos), kaip vieno iš MTEP ir meno veiklos valstybinėse ir nevalstybinėse mokslo ir studijų institucijose, *inter alia* universitetuose, institutuose, finansavimo šaltinių, skyrimas mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklai plėtoti.

Šiai konstitucinės justicijos bylai aktuali aspektu pažymėtina, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) yra nustatyta, jog valstybės biudžeto lėšos MTEP ir meno veiklai plėtoti mokslo ir studijų institucijoms, *inter alia* universitetams, institutams, skiriamos atsižvelgiant *inter alia* į jų MTEP ir meno veiklos vertinimo rezultatus; šių lėšų skyrimo tvarką pavesta nustatyti Vyriausybei.

Pažymėtina ir tai, kad nei Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos

11 d. redakcija), nei kitose šio įstatymo nuostatose nėra įtvirtinta mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijai.

5.1.3. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu apibendrinant Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad, pagal jį pavedus Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, kartu jai suteikta itin plati diskrecija nustatyti mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistemą, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijus.

5.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 143.1 papunktyje numatyta tobulinti valstybės biudžeto lėšų MTEP skyrimo principus. Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ patvirtinto Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2.3.4 papunktyje numatyta atnaujinti mokslo ir studijų institucijų MTEP vertinimo sistemą, padarant ją dvipakopę, susidedančią iš kasmečio formaliojo MTEP vertinimo ir kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo, taip pat numatytas naujas MTEP finansavimo modelis, pagal kurį 60 procentų lėšų skirstoma pagal palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo, o 40 procentų – pagal formaliojo vertinimo rezultatus.

5.3. Pažymėtina, kad, įgyvendindama Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) įtvirtintą pavedimą nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, Vyriausybė 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 3.6 papunkčiu patvirtino Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašą (įsigaliojusį 2017 m. rugpjūčio 19 d.), kuris reglamentuoja, kiek valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai (toliau – ir menui) plėtoti numatoma skirti mokslo ir studijų institucijoms (Aprašo 1 punktas).

5.3.1. Aprašo 2 punkte nustatyta:

„2. Lėšos MTEP ir menui universitetams ir mokslinių tyrimų institutams (toliau – institutai) skiriamos pagal:

2.1. kasmet vykdomo universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos formaliojo vertinimo (toliau ir – kasmetinis vertinimas) trijų paskutinių metų rezultatus;

2.2. kas penkerius metus vykdomo palyginamojo ekspertinio universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo (toliau – palyginamasis ekspertinis vertinimas) rezultatus.“

Šiame kontekste pažymėtina, kad 60 procentų visoms mokslo sritims tenkančių lėšų MTEP

paskirstoma pagal paskutinio palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius (Aprašo 16 punktą), o visos lėšos menui ir 40 procentų lėšų MTEP skirstomos universitetams ir institutams pagal jų MTEP ir meno veiklos kasmetinių vertinimų rezultatus (Aprašo 17 punktą).

Taigi Aprašo 2 punkte įtvirtinta dvipakopė universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistema, taip pat vienpakopė meno veiklos vertinimo sistema, o Aprašo 16, 17 punktuose nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus, įgyvendinant minėtą Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ patvirtinto Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 2.3.4 papunktyje numatytą priemonę – atnaujinti mokslo ir studijų institucijų MTEP vertinimo sistemą.

Pažymėtina, kad tokia Apraše nustatyta universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema iš esmės skiriasi nuo nustatytosios Apraše, galiojusioje iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, pagal kurią numatytos valstybės biudžeto lėšos MTEP ir meno veiklai plėtoti turėjo būti paskirstomos valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms pagal patvirtintą norminių etatų (t. y. vidutinę mokslo darbuotojo etatui skiriamą lėšų sumą) skaičių ir jų mokslo (meno) trejų metų veiklos vertinimo rezultatus, šios veiklos vertinimą atliekant kas trejus metus, tokio vertinimo metu vertinant trejų praėjusių metų MTEP ir meno veiklą (Aprašo, galiojusio iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, 10 punktą). Pažymėtina ir tai, kad Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, neteko galios Vyriausybei 2017 m. rugpjūčio 9 d. priėmus nutarimą Nr. 669 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 150 „Dėl kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ pakeitimo“ (įsigaliojusį 2017 m. rugpjūčio 19 d.).

5.3.2. Pagal Aprašo 2.1 papunktį viena iš dvipakopės universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistemos dalių, taip pat vienintelė vienpakopės meno veiklos vertinimo sistemos dalis yra kasmetinis vertinimas, kuris reguliuojamas Aprašo 4–6 punktuose.

5.3.2.1. Pagal Aprašo 4 punktą vykdant kasmetinį vertinimą yra nagrinėjami duomenys apie universitetų ir institutų kiekvienos mokslo srities (meno):

- darbus – kiekvienai mokslo sričiai (menui) nustatytų rūšių publikacijas, patentus, jų paraiškas, dalyvavimą tarptautiniuose MTEP projektuose, sukurtas augalų veisles, atrastas organizmų rūšis, meno kūrinių atlikimą ar demonstravimą, meno renginius, apdovanojimus, laidas, kitus švietimo ir mokslo ministro tvirtinamame kasmetinio universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo reglamente nustatytus mokslo (meno) darbus (4.1.1 papunktis);

- lėšas, gautas iš užsienio juridinių asmenų dalyvaujant jų administruojamų tarptautinių MTEP programų projektuose (toliau – programų lėšos) (4.1.2 papunktis);

- lėšas, gautas iš ūkio subjektų per patentų (ar patentų paraiškų) licencines sutartis, taip pat

už ūkio subjektų meno ir (ar) MTEP užsakymų vykdymą (toliau – užsakymų lėšos) (4.1.3 papunktis).

Taigi Aprašo 4 punkte nustatyti kasmetinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijai: universitetų ir institutų kiekvienos mokslo srities (meno) darbai (publikacijos, patentai, jų paraiškos, dalyvavimas tarptautiniuose MTEP projektuose, sukurtos augalų veislės, atrastos organizmų rūšys, meno kūrinių atlikimas ar demonstravimas, meno renginiai, apdovanojimai, laidos, kiti darbai), taip pat programų lėšos, užsakymų lėšos. Pažymėtina, kad šių kriterijų reikšmė skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai Apraše nėra sukonkretinta.

5.3.2.2. Pagal Aprašo 5 punktą duomenis apie praėjusių metų MTEP ir meno veiklą švietimo ir mokslo ministro nustatytais terminais pagal ministro patvirtintas formas universitetai ir institutai pateikia Tarybai, kuri pagal Aprašo 6 punktą vykdo kasmetinį universitetų ir institutų vertinimą – kiekvienoje mokslo srityje (mene) įvertina universitetų ir institutų gautas programų lėšas, užsakymų lėšas ir nustato universitetų ir institutų mokslo (meno) darbų kasmetinio vertinimo įverčius, vadovaudamasi kasmetinio universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo reglamentu.

Taigi Aprašo 5, 6 punktuose nustatyta kasmetinio vertinimo tvarka: tam tikrų metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veikla vertinama artimiausiais (po vertinamųjų metų) metais pagal universitetų ir institutų pateiktus duomenis apie praėjusių metų MTEP ir meno veiklą (5 punktas); kasmetinį vertinimą pagal Aprašo 4 punkte nustatytus bendro pobūdžio kriterijus – darbus, programų lėšas, užsakymų lėšas – atlieka, *inter alia* nustato universitetų ir institutų mokslo (meno) darbų kasmetinio vertinimo įverčius, Taryba, vadovaudamasi kasmetinio vertinimo reglamentu (6 punktas).

5.3.2.3. Pažymėtina, jog iš Aprašo 4.1.1 papunktyje, 6 punkte nustatyto teisinio reguliavimo matyti, kad pagal jį Vyriausybė pavedė švietimo ir mokslo ministrui tvirtinti kasmetinio vertinimo reglamentą, *inter alia* sukonkretinant Aprašo 4 punkte nustatytus kasmetinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus (kiekvienos mokslo srities (meno) darbus, programų lėšas, užsakymų lėšas) ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, pagal kurią Taryba nustato kiekvienų metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos, *inter alia* mokslo (meno) darbų, įverčius.

5.3.2.3.1. Šiame kontekste paminėtina, kad švietimo ir mokslo ministras 2017 m. spalio 4 d. priėmė įsakymą Nr. V-747 „Dėl Kasmetinio universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir meno veiklos vertinimo reglamento patvirtinimo“, kuriuo patvirtino Kasmetinio universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir meno veiklos vertinimo reglamentą (1 punktas) (toliau – Kasmetinio vertinimo reglamentas) ir pripažino netekusiu galios švietimo ir mokslo ministro 2010 m. liepos 10 d. įsakymą

Nr. V-1128 „Dėl Mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo metodikos“ su visais pakeitimais ir papildymais (2 punktas); šis įsakymas (kartu ir Kasmetinio vertinimo reglamentas) įsigaliojo 2017 m. lapkričio 1 d. (3 punktas); įsakymo preambulėje nurodyta, kad jis priimtas vadovaujantis Aprašo 4.1.1 papunkčiu.

5.3.2.3.2. Pažymėtina, kad, palyginus Kasmetinio vertinimo reglamente įtvirtintą MTEP ir meno veiklos vertinimo teisinį reguliavimą su Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) buvusiu įtvirtintu mokslo (meno) darbų vertinimo teisiniu reguliavimu, matyti, jog MTEP ir meno veiklos vertinimo teisinis reguliavimas, kiek jis susijęs su konkrečiais kasmetinio vertinimo kriterijais ir jų reikšme skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, pakito iš esmės. Kaip antai pagal Kasmetinio vertinimo reglamentą:

- vertinami (skiriami taškai) socialinių mokslų srities mokslo straipsniai, turintys cituojamumo rodiklį ne tik „Clarivate Analytics“ (buvusi *Thomson Reuters Journal Citation Reports* duomenų bazė) duomenų bazėje (kaip buvo numatyta Metodikoje (Metodikos 6.3 papunktis, 18 punktas, 1 priedas)), bet ir SCOPUS duomenų bazėje (Kasmetinio vertinimo reglamento 6.28 papunktis (2018 m. gegužės 7 d. redakcija), 2 priedo 4 eilutė);

- sudaromas socialinių mokslų srities žurnalų, kurių cituojamumo rodiklis yra dirbtinai padidintas dėl per didelio savicitavimų skaičiaus ar kitais būdais, sąrašas (Kasmetinio vertinimo reglamento 2 priedo 4 eilutė);

- pradėta vertinti Lietuvos tyrėjų socialinių mokslų srities, fizinių, žemės ūkio, biomedicinos ir technologijos mokslo sričių mokslo straipsnius, patenkančius tarp 10 procentų labiausiai pasaulyje cituojamų straipsnių (Kasmetinio vertinimo reglamento 2 priedo 6 eilutė, 3 priedo 8 eilutė);

- pradėta vertinti institucijų pasiekimus koordinuojant programos „Horizontas 2020“ projektus (Kasmetinio vertinimo reglamento 1 priedo 7, 8 eilutės, 2 priedo 7, 8 eilutės, 3 priedo 9, 10 eilutės);

- pradėta vertinti Europos mokslinių tyrimų tarybos (ERC) dotacijos laimėjimus (Kasmetinio vertinimo reglamento 1 priedo 9 eilutė, 2 priedo 9 eilutė, 3 priedo 11 eilutė);

- pradėta vertinti tarptautiniu mastu pripažintos mokslo leidyklos išleistas mokslo monografijas (jų dalis), tam sudarius tarptautiniu mastu pripažįstamų leidyklų trijose mokslo sričių grupėse sąrašus (humanitarinių, socialinių mokslų sričių, fizinių, žemės ūkio, biomedicinos ir technologijos mokslo sričių) (Kasmetinio vertinimo reglamento 6.29 papunktis, 1 priedo 1, 2 eilutės, 2 priedo 1 eilutė, 3 priedo 1 eilutė);

- sudaromas meno darbų pavyzdžių pagal meninius kontekstus sąrašas (Kasmetinio vertinimo reglamento 14 punktas).

5.3.2.3.3. Paminėtina, kad tarp Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) ir Kasmetinio

vertinimo reglamente nustatyto universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo teisinio reguliavimo yra ir kitų esminių skirtumų – skiriasi kai kurios vertinamos mokslo darbų rūšys ir už mokslo (meno) darbo vienetą skiriamų taškų kiekis, formulės, pagal kurias apskaičiuojamas institucijos autorių indėlis į pateiktą mokslo (meno) darbų vienetą ir institucijos vertinimo įverčiai, taip pat kai kurie kiti vertinimo kriterijai.

5.3.3. Pagal Aprašo 2.2 papunktį kita dvipakopės universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistemos dalis yra kas penkerius metus vykdomas palyginamasis ekspertinis vertinimas, kuris reguliuojamas Aprašo 8–14 punktuose.

Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualių aspektu pažymėtina, kad Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, palyginamojo ekspertinio vertinimo nebuvo numatyta.

5.3.3.1. Pagal Aprašo 8 punktą palyginamąjį ekspertinį vertinimą organizuoja Vyriausybės įgaliota institucija vadovaudamasi švietimo ir mokslo ministro patvirtintu palyginamojo ekspertinio MTEP veiklos vertinimo reglamentu (toliau – Palyginamojo vertinimo reglamentas).

Taigi Aprašo 8 punkte yra įtvirtintas Vyriausybės pavedimas švietimo ir mokslo ministrui tvirtinti Palyginamojo vertinimo reglamentą, taip pat numatyta, kad palyginamąjį ekspertinį vertinimą organizuoja Vyriausybės įgaliota institucija.

5.3.3.2. Pagal Aprašo 9 punktą vykdant palyginamąjį ekspertinį vertinimą vertinama universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veikla, vertinamieji vienetai turi veikti vienoje mokslų srityje ir būti ne mažesni kaip 5 mokslininkų visos darbo dienos atitikmenys, o vertinamuosius vienetus sudaro universitetai ir institutai atsižvelgdami į Palyginamojo vertinimo reglamento nuostatas.

Taigi Aprašo 9 punkte, be kita ko, nustatyti bendrieji reikalavimai palyginamojo ekspertinio vertinimo metu vertinamų vertinamųjų vienetų (universitetų ir institutų ar jų dalių) sudarymui, taip pat pavesta švietimo ir mokslo ministro tvirtinamame Palyginamojo vertinimo reglamente nustatyti vertinamųjų vienetų sudarymo tvarką.

5.3.3.3. Pagal Aprašo 10 punktą vertinamieji vienetai vertinami pagal tokius vertinimo kriterijus:

- MTEP veiklos kokybė (svorio koeficientas 0,65) (10.1 papunktis);
- MTEP veiklos ekonominis ir socialinis poveikis (svorio koeficientas 0,2) (10.2 papunktis);
- MTEP veiklos perspektyvumas (svorio koeficientas 0,15) (10.3 papunktis).

Taigi Aprašo 10 punkte yra nustatyti universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veiklos palyginamojo ekspertinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijai: universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veiklos kokybė, ekonominis ir socialinis poveikis, perspektyvumas, taip pat nustatyta kiekvieno iš šių kriterijų reikšmė skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP veiklai.

5.3.3.4. Aprašo 11 punkte *inter alia* nustatyta:

„<...> Įgaliota institucija sudaro ekspertų grupes, kurios nagrinėja Tarybos pateiktus duomenis apie penkerių vėliausių metų universitetų ir institutų kasmetinio vertinimo rezultatus, ministro reglamente nustatytus Tarybos turimus duomenis apie universitetų ir institutų ir jų vertinamųjų vienetų:

11.1. publikacijas, konferencijų užsienyje pranešimus, nacionalinius ir tarptautinius apdovanojimus už MTEP veiklą; dalyvavimą konkursinių MTEP programų projektuose, doktorantūros vykdymą, kitus ministro reglamente nustatytus duomenis (MTEP veiklos kokybės vertinimui);

11.2. vykdytus MTEP užsakymus, universitetų ir institutų nuomone didžiausią socialinį ir ekonominį poveikį padariusius MTEP veiklos rezultatus; dalyvavimą darbo grupėse, suteiktas konsultacijas, organizuotas mokslines konferencijas ir kitus renginius, narystę mokslinių žurnalų redakcinėse kolegijose, mokslo-verslo bendradarbiavimo susitarimus, mokslo populiarinimo veiklą, kitus ministro reglamente nustatytus duomenis (MTEP veiklos ekonominio ir socialinio poveikio vertinimui);

11.3. turimą MTEP infrastruktūrą, jos naudojimą ir plėtros kryptis, darbuotojus, žmonių išteklių valdymo principus, numatomas plėtoti MTEP kryptis, kitus ministro reglamente nustatytus duomenis (MTEP veiklos perspektyvumo vertinimui).“

Taigi Aprašo 11 punkte:

– detalizuoti Aprašo 10 punkte nustatyti palyginamojo ekspertinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijai: universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veiklos kokybė (publikacijos, konferencijų užsienyje pranešimai, nacionaliniai ir tarptautiniai apdovanojimai už MTEP veiklą; dalyvavimas konkursinių MTEP programų projektuose, doktorantūros vykdymas), ekonominis ir socialinis poveikis (vykdyti MTEP užsakymai, universitetų ir institutų nuomone didžiausią socialinį ir ekonominį poveikį padarę MTEP veiklos rezultatai; dalyvavimas darbo grupėse, suteiktos konsultacijos, organizuotos mokslinės konferencijos ir kiti renginiai, narystė mokslinių žurnalų redakcinėse kolegijose, mokslo ir verslo bendradarbiavimo susitarimai, mokslo populiarinimo veikla), perspektyvumas (turima MTEP infrastruktūra, jos naudojimas ir plėtros kryptis, darbuotojai, žmonių išteklių valdymo principai, numatomos plėtoti MTEP kryptys);

– pavesta švietimo ir mokslo ministro tvirtinamame Palyginamojo vertinimo reglamente nustatyti ir kitus duomenis, pagal kuriuos bus vertinami universitetų ir institutų ir jų vertinamųjų vienetų MTEP veiklos kokybė, ekonominis ir socialinis poveikis, perspektyvumas;

– detalizuotas palyginamojo ekspertinio vertinimo organizavimas: Vyriausybės įgaliotai institucijai pavesta sudaryti ekspertų grupes, kurioms bus pavesta nagrinėti Tarybos pateiktus duomenis apie penkerių vėliausių metų universitetų ir institutų kasmetinio vertinimo rezultatus, taip

pat įvairius duomenis, pagal kuriuos bus vertinami universitetų, institutų ir jų vertinamųjų vienetų MTEP veiklos kokybė, ekonominis ir socialinis poveikis, perspektyvumas.

5.3.3.5. Pagal Aprašo 12 punktą išnagrinėjusios joms pateiktus duomenis ir apsilankiusios vertinamuosiuose vienetuose, ekspertų grupės penkių balų sistemoje įvertina juos pagal Aprašo 10 punkte nurodytus jų MTEP veiklos vertinimo kriterijus; pagal Aprašo 13 punktą naudojant vertinamųjų vienetų įverčius, Aprašo 10 punkte nustatytus MTEP veiklos vertinimo kriterijų svorio koeficientus ir atsižvelgiant į vertinamųjų vienetų dydžius, išreikštus jų mokslininkų visos darbo dienos atitikmenimis, apskaičiuojami universitetų ir institutų palyginamojo ekspertinio vertinimo suminiai įverčiai kiekvienoje mokslo srityje; pagal Aprašo 14 punktą įgaliota institucija palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus (vertinamųjų vienetų įverčius, universitetų ir institutų palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius) Švietimo ir mokslo ministerijos nustatytais terminais pateikia šiai ministerijai ir skelbia savo interneto svetainėje.

Taigi Aprašo 12–14 punktuose nustatyta palyginamojo ekspertinio vertinimo tvarka: ekspertų grupės penkių balų sistemoje įvertina penkerių vėliausių metų universitetų ir institutų ar jų dalių MTEP veiklos kokybę, ekonominį ir socialinį poveikį, perspektyvumą (kiekvieną iš jų atskirai) (12 punktas); naudodama šiuos įverčius, Aprašo 10 punkte nustatytus MTEP veiklos kokybės, ekonominio ir socialinio poveikio, perspektyvumo svorio koeficientus ir atsižvelgdama į vertinamųjų vienetų dydžius, Vyriausybės įgaliota institucija apskaičiuoja universitetų ir institutų palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius kiekvienoje mokslo srityje (13 punktas); nustatyta palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatų paskelbimo tvarka (14 punktas).

5.3.3.6. Pažymėtina, jog iš Aprašo 8, 9, 11 punktuose nustatyto teisinio reguliavimo matyti, kad pagal jį Vyriausybė pavedė švietimo ir mokslo ministrui tvirtinti Palyginamojo vertinimo reglamentą, t. y. detalizuoti palyginamojo ekspertinio vertinimo tvarką, *inter alia* sukonkretinant Aprašo 10, 11 punktuose nustatytus palyginamojo ekspertinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus (MTEP veiklos kokybę, ekonominį ir socialinį poveikį, perspektyvumą) ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP veiklai, be kita ko, pagal kurią Vyriausybės įgaliota institucija apskaičiuoja universitetų ir institutų palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius kiekvienoje mokslo srityje.

5.3.3.6.1. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 2.2 papunktį palyginamąjį ekspertinį institucijų MTEP veiklos vertinimą 2018 metais buvo įgaliotas vykdyti MOSTA, o švietimo ir mokslo ministras 2017 m. rugsėjo 26 d. priimtu įsakymu Nr. V-706 „Dėl Palyginamojo ekspertinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros vertinimo reglamento patvirtinimo“ patvirtino Palyginamojo ekspertinio mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros vertinimo reglamentą (įsigaliojusį 2017 m. rugsėjo 28 d.), kuriame nustatyta universitetų ir institutų MTEP palyginamojo ekspertinio vertinimo šalies ir tarptautiniu mastu eiga, vertinimo metu

nagrinėjami duomenys, vertinamųjų vienetų sudarymas, vertinamųjų vienetų, universitetų ir institutų suminių įverčių nustatymas (Palyginamojo vertinimo reglamento 1 punktą); įsakymo preambulėje nurodyta, kad jis priimtas vadovaujantis Aprašo 8 punktu.

5.3.3.6.2. Pažymėtina, kad Palyginamojo vertinimo reglamente yra įtvirtinta universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamojo ekspertinio vertinimo tvarka, kuri nebuvo numatyta Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) ir pagal kurią numatyta vertinti daug naujų su universitetų ir institutų MTEP veiklos kokybe bei ekonominiu ir socialiniu poveikiu susijusių duomenų, nevertintų pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) buvusį įtvirtintą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą; be to, pagal Metodiką (2015 m. vasario 5 d. redakcija) universitetų ir institutų MTEP veiklos perspektyvumas nebuvo vertinamas.

5.3.4. Kaip minėta, Aprašo 16, 17 punktuose nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus.

Pagal Aprašo 16 punktą 60 procentų visoms mokslo sritims tenkančių lėšų MTEP paskirstoma pagal paskutinio palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius; lėšos MTEP paskirstomos universitetams ir institutams proporcingai jų MTEP veiklos palyginamojo vertinimo suminiams įverčiams. Pagal Aprašo 17 punktą visos lėšos menui ir 40 procentų lėšų MTEP skirstomos universitetams ir institutams pagal jų MTEP ir meno veiklos kasmetinių vertinimų rezultatus; pagal kiekvienų metų kasmetinių vertinimų rezultatus paskirstoma 1/3 likusių lėšų MTEP ir menui; šios lėšos kiekvienoje mokslo srityje ir mene universitetams ir institutams skirstomos proporcingai jų gautoms programų lėšoms, užsakymų lėšoms ir universitetų ir institutų mokslo (meno) darbų kasmetinio vertinimo įverčiams.

Taigi Aprašo 16, 17 punktuose įtvirtintu teisiniu reguliavimu nustatyta tokia valstybės biudžeto lėšų paskirstymo universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai tvarka:

– pagal kasmetinių vertinimų rezultatus universitetams ir institutams paskirstoma 40 procentų valstybės biudžeto lėšų MTEP ir visos valstybės biudžeto lėšos menui, pagal kiekvienų trejų paskutinių metų kasmetinių vertinimų rezultatus paskirstant po 1/3 nuo 40 procentų lėšų MTEP ir po 1/3 lėšų menui (17 punktą);

– pagal palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius (kurie, kaip minėta, apskaičiuojami naudojant penkerių vėliausių metų universitetų ir institutų ar jų dalių MTEP veiklos kokybės, ekonominio ir socialinio poveikio, perspektyvumo įverčius, Aprašo 10 punkte nustatytus MTEP veiklos kokybės, ekonominio ir socialinio poveikio, perspektyvumo svorio koeficientus ir atsižvelgiant į vertinamųjų vienetų dydžius) universitetams ir institutams paskirstoma 60 procentų visoms mokslo sritims tenkančių valstybės biudžeto lėšų MTEP (16 punktą).

5.3.5. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste apibendrinant Apraše nustatytą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad Vyriausybė Apraše įtvirtino atnaujintą (palyginti su nustatytąja

Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo) mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema, taip pat atnaujintą MTEP ir meno veiklos finansavimo iš valstybės biudžeto lėšų tvarką, taip įgyvendindama pagal Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalį (2017 m. liepos 11 d. redakcija) jai suteiktą itin plačią diskreciją nustatyti mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijus. Kartu pažymėtina, kad pagal Aprašo 4.1.1 papunktyje, 6, 8, 9, 11 punktuose nustatytą teisinį reguliavimą Vyriausybė pavedė švietimo ir mokslo ministru žemesnės nei pačios Vyriausybės nutarimas teisinės galios poįstatymiais teisės aktais detalizuoti Apraše nustatytą valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, t. y. šios veiklos vertinimo sistemos dalis – kasmetinį vertinimą, *inter alia* sukonkretinant šio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, taip pat palyginamąjį ekspertinį vertinimą, *inter alia* sukonkretinant šio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP veiklai.

Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu pažymėtina, kad Apraše įtvirtintas valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinis reguliavimas iš esmės skiriasi nuo įtvirtintojo Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo:

– Apraše įtvirtinta dvipakopė universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistema ir nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal atitinkamas šios sistemos dalis – kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus (2, 16, 17 punktai), t. y. vietoj Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, numatyto valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) trejų metų veiklos vertinimo įvestas kasmetinis vertinimas, taip pat palyginamasis ekspertinis vertinimas;

– Aprašo 4.1.1 papunktyje, 6 punkte nustatytu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos švietimo ir mokslo ministru nustatyti iš esmės kitokius kasmetinio vertinimo kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, nei įgyvendinant Aprašo, galiojusio iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, 4 punktą švietimo ir mokslo ministro patvirtintoje Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) nustatytieji valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) trejų metų veiklos vertinimui;

– Aprašo 10, 11 punktuose yra nustatyti palyginamojo ekspertinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijai, *inter alia* universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veiklos perspektyvumas, kuris nebuvo numatytas Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo; Aprašo 8, 9, 11 punktuose nustatytu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos švietimo ir mokslo ministru nustatyti tokią palyginamojo ekspertinio vertinimo tvarką,

pagal kurią numatyta vertinti daug naujų su universitetų ir institutų MTEP veiklos kokybe bei ekonominiu ir socialiniu poveikiu susijusių duomenų, nevertintų pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) buvusį įtvirtintą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą, *inter alia* Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) nenumatytą vertinti universitetų ir institutų MTEP veiklos perspektyvumą;

– atsižvelgiant į tai, kad pagal Aprašą nustatytas palyginamasis ekspertinis vertinimas, kurio nebuvo numatyta Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, Aprašo 16, 17 punktuose įtvirtintu teisiniu reguliavimu nustatyta iš esmės kitokia valstybės biudžeto lėšų paskirstymo universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai tvarka, pagal kurią 60 procentų visoms mokslo sritims tenkančių valstybės biudžeto lėšų MTEP paskirstoma universitetams ir institutams pagal palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius ir 40 procentų valstybės biudžeto lėšų MTEP (o ne visos šios lėšos) paskirstoma universitetams ir institutams pagal kasmetinių vertinimų rezultatus (paskirstant po 1/3 nuo 40 procentų lėšų MTEP).

5.3.6. Pažymėtina, kad Aprašas vėliau buvo keičiamas, *inter alia* Vyriausybės 2019 m. spalio 23 d. nutarimo Nr. 1063 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ 1.1 papunkčiu pakeistas Aprašo 4.1.1 papunktis – pakeitus Švietimo ir mokslo ministerijos pavadinimą į Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, atitinkamai pakoreguotas švietimo ir mokslo ministro pareigų pavadinimas, taip pat Vyriausybės 2020 m. birželio 17 d. nutarimo Nr. 630 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“ 1.2.3 papunkčiu pakeistas Aprašo 8 punktas – nustatyta, kad palyginamąjį ekspertinį vertinimą organizuoja Taryba, o ne Vyriausybės įgaliota institucija (kuria, kaip minėta, pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 2.2 papunktį buvo MOSTA).

Pažymėtina ir tai, kad Apraše įtvirtintas teisinis reguliavimas tuo aspektu, kad jame yra įtvirtinta mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema, susidedanti iš kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijai, nepakito.

5.4. Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunktyje, kurio 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai ginčijami šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„1.2. universitetų ir mokslinių tyrimų institutų (toliau – institutai):

1.2.1. 2015 ir 2016 metų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) ir meno veiklos formalusis vertinimas vykdomas 2017 metais;

1.2.2. palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas pirmą kartą vykdomas 2018 metais;“.

Taigi Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunktyje nustatytas pereinamasis teisinis reguliavimas, susijęs su Apraše įtvirtintos naujos dvipakopės MTEP veiklos vertinimo sistemos taikymu: nustatyta, kada vykdomas universitetų ir institutų 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veiklos kasmetinis vertinimas, – 2017 metais (1.2.1 papunktis), taip pat kada pirmą kartą vykdomas universitetų ir institutų palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas, – 2018 metais (1.2.2 papunktis).

5.4.1. Pažymėtina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje, kuris, kaip minėta, kartu su Aprašu įsigaliojo 2017 m. rugpjūčio 19 d., nėra nustatyta, kokia tvarka vykdomas 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veiklos formalusis vertinimas. Pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, neteko galios taip pat 2017 m. rugpjūčio 19 d., Vyriausybei 2017 m. rugpjūčio 9 d. priėmus nutarimą Nr. 669 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 150 „Dėl kai kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų pripažinimo netekusiais galios“ pakeitimo“ (įsigaliojusį 2017 m. rugpjūčio 19 d.). Taigi nuo šios datos Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, nebegalėjo būti taikomas nesant specialių jį taikyti leidžiančių nuostatų. Kartu nebegalėjo būti taikoma ir Metodika (2015 m. vasario 5 d. redakcija), kuri, kaip minėta, patvirtinta įgyvendinant Aprašo, galiojusio iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, 4 punktą.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, jog iš tokio Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatyto teisinio reguliavimo matyti, kad universitetų ir institutų 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veikla turėjo būti vertinama jau pagal Apraše nustatytą kasmetinio vertinimo tvarką, t. y. pagal tvarką, *inter alia* pagal MTEP ir meno veiklos vertinimo kriterijus, kuri vertinamaisiais metais (2015, 2016 metais) negaliojo. Tačiau, kita vertus, iš Tarybos tinklalapyje paskelbtų 2015 ir 2016 metų Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo rezultatų matyti, kad šie darbai buvo įvertinti iki 2017 m. lapkričio 1 d. (su tam tikromis išimtimis) pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija), kuri, kaip minėta, nuo 2017 m. rugpjūčio 19 d., kai neteko galios Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, nebegalėjo būti taikoma, nustatytą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą (<https://www.lmt.lt/lt/anksciau-baigti-mokslo-meno-veiklos-vertinimai/20152016-metu-mokslo-meno-veiklos-vertinimas/2895>).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat pažymėtina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nebuvo numatyta jokios specialios 2017 metų, kuriais buvo priimtas ir įsigaliojo ginčijamas Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas ir juo patvirtintas Aprašas, universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo tvarkos. Taigi iš tokio teisinio reguliavimo, aiškinamo kartu su Aprašo 5 punktu, pagal kurį tam tikrų metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veikla vertinama artimiausiais (po vertinamųjų metų) metais pagal universitetų ir

institūtų pateiktus duomenis apie praėjusių metų MTEP ir meno veiklą, darytina išvada, kad 2017 metų MTEP ir meno veiklos formalusis vertinimas 2018 metais turėjo būti atliekamas Apraše nustatyta tvarka.

5.4.2. Pažymėtina, kad pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytą teisinį reguliavimą 2018 metais turėjo būti vykdomas pirmasis palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas, t. y. 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamasis ekspertinis vertinimas.

Kaip minėta, Aprašo 10, 11 punktuose yra nustatyti palyginamojo ekspertinio vertinimo bendro pobūdžio kriterijai, *inter alia* universitetų ir institutų ar jų dalių (vertinamųjų vienetų) MTEP veiklos perspektyvumas, kuris nebuvo numatytas Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo; Aprašo 8, 9, 11 punktuose nustatytu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos švietimo ir mokslo ministrui nustatyti tokią palyginamojo ekspertinio vertinimo tvarką, pagal kurią numatyta vertinti daug naujų su universitetų ir institutų MTEP veiklos kokybe bei ekonominiu ir socialiniu poveikiu susijusių duomenų, nevertintų pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) buvusį įtvirtintą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą, *inter alia* Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) nenumatytą vertinti universitetų ir institutų MTEP veiklos perspektyvumą.

Taigi pagal Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytą teisinį reguliavimą 2018 metais 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamasis ekspertinis vertinimas turėjo būti vykdomas pagal Apraše nustatytą tvarką, t. y. pagal palyginamojo ekspertinio vertinimo kriterijus vertinant tokius su universitetų ir institutų MTEP veiklos kokybe, ekonominiu ir socialiniu poveikiu, perspektyvumu susijusius duomenis, kurie nebuvo vertinami pagal Aprašą, galiojusį iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo (t. y. vertinamaisiais 2013–2017 metais), ir pagal įgyvendinant jį patvirtintą Metodiką (2015 m. vasario 5 d. redakcija).

II

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

6. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo nuostatų, kuriomis reglamentuojamas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimas skiriant jiems valstybės biudžeto lėšas, atitiktis Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui. Šiai konstitucinės justicijos bylai taip pat aktualios Konstitucijos nuostatos, susijusios su Seimo ir Vyriausybės įgaliojimais teisėkūros srityje ir su valstybės parama mokslui.

7. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas integruoja įvairias Konstitucijoje įtvirtintas, jos saugomas ir ginamas vertybes, taip pat kad šio principo turinys atsiskleidžia įvairiose Konstitucijos nuostatose; jo esmė – teisės

viešpatavimas; konstitucinis teisinės valstybės principas – itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų (*inter alia* 2010 m. birželio 29 d., 2015 m. lapkričio 19 d., 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimai).

7.1. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja *inter alia* įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*) (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2013 m. vasario 15 d., 2018 m. birželio 19 d. nutarimai); įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai); teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių; teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2013 m. vasario 15 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai); teisės aktų galia turi būti nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*) (*inter alia* 2011 m. spalio 25 d., 2012 m. birželio 29 d., 2018 m. birželio 19 d. nutarimai).

Taigi principas *lex retro non agit* nėra absoliutus: galima jo išimtis, pagal kurią leidžiama teisės aktų, kuriais sušvelninama teisinių santykių subjektų padėtis ir kartu nepakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams, grįžtamoji galia; tokiu atveju nėra pažeidžiamas iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantis teisėtų lūkesčių apsaugos reikalavimas (2013 m. vasario 15 d. nutarimas).

Taisyklė *lex retro non agit* – svarbus ir būtinas veiksnys užtikrinant teisės, įstatymų, teisinės tvarkos stabilumą ir tvirtumą, teisinių santykių subjektų teises, pasitikėjimą valstybėje priimtais teisės aktais; teisės subjektas turi būti įsitikinęs, kad jo elgesys, atitinkantis tuo metu galiojančius teisės aktus, ir vėliau bus laikomas teisėtu ir nesukeliančiu jam neigiamų teisinių padarinių (1998 m. kovo 25 d. nutarimas, 2018 m. kovo 22 d. sprendimas). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad negalima iš asmens reikalauti laikytis taisyklių, kurių jo veiklos metu nebuvo ir todėl jis negalėjo žinoti būsimų reikalavimų (1994 m. kovo 16 d., 2001 m. lapkričio 29 d. nutarimai); taigi įstatymai taikomi faktams ir pasekmėms, atsirandantiems po šių įstatymų įsigaliojimo (*inter alia* 1994 m. gruodžio 1 d., 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimai, 2018 m. kovo 22 d. sprendimas).

7.2. Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, teisės principas, jog paskelbti įstatymai galioja į ateitį ir neturi grįžtamosios galios (*lex retro non agit*), atsispindi Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad galioja tik paskelbti įstatymai; reikalavimas, kad paskelbti įstatymai

galiotų į ateitį ir neturėtų grįžtamosios galios, – svarbi teisinio tikrumo prielaida, esminis teisės viešpatavimo, teisinės valstybės elementas (2001 m. sausio 11 d., 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, jog Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „įstatymai“, atsižvelgiant į konstitucinį reikalavimą, kad teisė negali būti nevieša, negali būti aiškinama vien pažodžiui – ji aiškintina plečiamai, kaip apimanti ne tik įstatymo galią turinčius, bet ir kitus teisės aktus (2003 m. spalio 29 d., 2007 m. birželio 27 d. nutarimai).

7.3. Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; šie konstituciniai principai suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti priimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendintos; teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise (*inter alia* 2003 m. kovo 4 d., 2013 m. vasario 15 d., 2019 m. birželio 25 d. nutarimai).

7.4. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatskiriamas konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas yra ir konstitucinis teisingumo principas (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. lapkričio 17 d., 2020 m. liepos 24 d. nutarimai); teisingumas gali būti įgyvendinamas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2015 m. gegužės 14 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai).

Konstitucinis teisinės valstybės principas, be kita ko, įpareigoja paisyti ir protingumo reikalavimo (*inter alia* 2010 m. birželio 29 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai).

7.5. Konstitucinis teisinės valstybės principas atsispindi ir konstitucinį atsakingo valdymo principą įtvirtinančioje Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad valdžios galias riboja Konstitucija (*inter alia* 2019 m. balandžio 16 d., 2019 m. gruodžio 19 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai). Aiškindamas Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalį kartu su šio straipsnio 3 dalimi, kurioje nustatyta, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog Konstitucija yra valstybės valdžią ribojanti aukščiausiaji teisė, joje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas (*inter alia* 2004 m. liepos 1 d. nutarimas, 2010 m. spalio 27 d. išvada, 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, jog Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter*

alia 2015 m. lapkričio 19 d., 2016 m. liepos 8 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas 2018 m. birželio 19 d. nutarime pažymėjo, kad, nustatydamas ir keisdamas nustatytuosius mokslo ir studijų institucijų teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybės standartus, taip pat nustatytąsias priemones, įgalinančias vertinti studijų ir jų vykdymo kokybę, jų atitiktį nustatytiesiems aukštojo išsilavinimo kokybės standartams, *inter alia* periodiškai taikomas studijų kokybės vertinimo priemonės, įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos, *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų suponuojamų reikalavimų, *inter alia* reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis* – pakankamą laikotarpį nuo įstatymo, kuriuo nustatomi tokie nauji standartai, tokios naujos priemonės, oficialaus paskelbimo iki jo įsigaliojimo (taikymo pradžios), per kurį *inter alia* aukštosios mokyklos galėtų tinkamai pasirengti įgyvendinti iš jo kylančius pakitusius reikalavimus studijų ir jų vykdymo kokybei. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad toks pat reikalavimas numatyti tinkamą *vacatio legis* pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinius teisinės valstybės, atsakingo valdymo principus, taikomas ir kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia* Vyriausybei, reguliuojant mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimą, susijusį su valstybės parama mokslui ir studijoms.

7.6. Konstitucinis teisinės valstybės principas yra susijęs su Konstitucijoje, *inter alia* jos 5 straipsnio 2 dalyje, įtvirtintu konstituciniu valdžių padalijimo principu. Kaip ne kartą pažymėta Konstitucinio Teismo aktuose, konstitucinis valdžių padalijimo principas yra pagrindinis demokratinės teisinės valstybės organizacijos ir veiklos principas (*inter alia* 1998 m. sausio 10 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimai), be kita ko, reiškiantis, kad jeigu Konstitucijoje yra nustatyti konkrečios valstybės valdžios institucijos įgaliojimai, ši institucija negali šių įgaliojimų atsisakyti, jų perduoti kuriai nors kitai institucijai, kitos valstybės valdžios institucijos negali jų perimti, jie negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu (*inter alia* 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas taip pat ne kartą yra pabrėžęs, kad Seimas neturi teisės pavesti Vyriausybei ar kuriai nors kitai institucijai įgyvendinti jo konstitucinės kompetencijos (*inter alia* 2002 m. sausio 14 d., 2009 m. kovo 2 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai). Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies nuostata „valdžios galias riboja Konstitucija“ yra pažeidžiama, jeigu nustatytu teisiniu reguliavimu konstituciškai nepagrįstai išplečiamos Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje nurodytos valstybės valdžios institucijos arba kurios nors kitos valdžios institucijos galios (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2015 m. gegužės 26 d., 2018 m. birželio 29 d. nutarimai).

7.7. Aiškindamas konstitucinį teisinės valstybės principą, Konstitucinis Teismas ne kartą yra pažymėjęs, kad iš šio principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos, *inter alia* reiškiantis, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius,

kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, be kita ko, poįstatyminiais teisės aktais reguliuoti santykius, kurie turi būti reguliuojami tik įstatymais. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad Lietuvoje nėra deleguotosios įstatymų leidybos, todėl Seimas – įstatymų leidėjas negali pavesti Vyriausybei ar kitoms institucijoms poįstatyminiais aktais reguliuoti tų teisinių santykių, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymais, o Vyriausybė negali tokių įgaliojimų perimti (2004 m. gruodžio 13 d., 2011 m. rugsėjo 28 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai). Įstatymuose nustatomos bendro pobūdžio taisyklės, o poįstatyminiuose teisės aktuose jos gali būti detalizuojamos, gali būti reglamentuojama jų įgyvendinimo tvarka (*inter alia* 2014 m. gegužės 9 d., 2015 m. balandžio 16 d., 2018 m. gegužės 24 d. nutarimai).

Teisės akto formos nesilaikymas, kai Konstitucijoje reikalaujama, kad tam tikri santykiai būtų reguliuojami įstatymu, tačiau jie yra reguliuojami poįstatyminiu aktu (nepaisant to, ar šiuos santykius kokių nors aspektu reguliuoja dar ir įstatymas, su kuriame nustatytu teisiniu reguliavimu konkuruoja poįstatyminiame akte nustatytas teisinis reguliavimas, ar joks įstatymas šių santykių apskritai nereguliuoja), gali būti pakankamas pagrindas tokį poįstatyminį teisės aktą pripažinti prieštaraujančiu Konstitucijai (2004 m. gruodžio 13 d., 2011 m. rugsėjo 28 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

7.7.1. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje laikomasi principinės pozicijos, kad svarbiausi visuomeniniai santykiai turi būti reguliuojami įstatymais (2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimas). Ne kartą pažymėta, kad pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu (*inter alia* 1995 m. spalio 26 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

Pažymėtina ir tai, kad pagal Konstituciją Seimas, kaip Tautos atstovybė, vykdydamas klasikines demokratinės teisinės valstybės parlamento funkcijas, *inter alia* įstatymų leidybos ir biudžetinę funkcijas, gali nustatyti valstybinės politikos įvairiose gyvenimo srityse prioritetus ir jų įgyvendinimo būdus, *inter alia* jiems įgyvendinti būtinų valstybės lėšų šaltinius ir iš šių šaltinių finansuojamas reikmes (2020 m. lapkričio 3 d. nutarimas).

7.7.2. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Vyriausybės priimami teisės aktai yra poįstatyminiai aktai; jie yra įstatymų taikymo aktai, jais detalizuojamos ir sukonkretinamos įstatymų normos, reglamentuojamas jų įgyvendinimas; svarbu, kad poįstatyminius teisės aktus Vyriausybė priimtų neviršydama savo įgaliojimų ir kad šie poįstatyminiai teisės aktai neprieštarautų Konstitucijai ir įstatymams (2000 m. kovo 15 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (2005 m. vasario 7 d., 2007 m. gegužės 5 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad jeigu įstatymuose nustatyta, jog tam tikrus

santykius, susijusius su įstatymų reikalavimų įgyvendinimo tvarka (procedūromis), reguliuoja Vyriausybė, Vyriausybė privalo tai padaryti (*inter alia* 2004 m. vasario 11 d. sprendimas, 2005 m. liepos 8 d. nutarimas, 2012 m. balandžio 12 d. sprendimas); įstatymo formuluotė „Vyriausybės nustatyta tvarka“ reiškia, kad nurodytą tvarką turi nustatyti pati Vyriausybė; nustatyti tos tvarkos ji negali pavesti jokiai kitai institucijai (2001 m. spalio 30 d., 2018 m. balandžio 27 d. nutarimai).

8. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktuali yra Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalies nuostata „Aukštosioms mokykloms suteikiama autonomija“, taip pat 42 straipsnio 1 dalies nuostata „Kultūra, mokslas ir tyrinėjimai bei dėstymas yra laisvi“.

8.1. Konstitucinis Teismas, aiškindamas šias Konstitucijos nuostatas, yra pažymėjęs, kad Konstitucijos 42 straipsnio 1 dalies nuostata, kurioje *inter alia* įtvirtinta mokslo ir tyrimų laisvė, yra susijusi su Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalimi, kurioje laiduojama aukštųjų mokyklų autonomija: konstitucinė mokslo ir tyrimų bei dėstymo laisvės samprata suponuoja mokslo bendruomenės profesinį nepriklausomumą, neatsiejamą nuo aukštųjų mokyklų savivaldos, kuri yra viena esminių aukštosios mokyklos autonomijos įgyvendinimo sąlygų (2009 m. spalio 28 d. sprendimas, 2011 m. gruodžio 22 d., 2020 m. gruodžio 3 d. nutarimai); aukštųjų mokyklų autonomija *inter alia* apima akademinę autonomiją (2011 m. gruodžio 22 d., 2020 m. gruodžio 3 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad konstitucinė mokslo ir tyrimų laisvės samprata yra labai talpi, ji apima įvairius mokslo ir tyrimų aspektus; konstitucinė mokslo ir tyrimų laisvė reiškia *inter alia* tai, kad kiekvienas asmuo turi teisę pats laisvai apsispręsti, ar užsiimti mokslu ir tyrimais, taip pat teisę laisvai pasirinkti mokslinių tyrimų sritį ir atitinkamų dalykų tyrimo metodus, pats formuoti savo mokslinę pasaulėžiūrą; pagal Konstituciją asmeniui negali būti primetamos kokios nors mokslinės pažiūros, jo negalima versti pasirinkti kurią nors mokslinių tyrimų sritį arba neleisti jos pasirinkti (išskyrus iš Konstitucijos kylančias išimtis), versti atlikti kokius nors mokslinius tyrimus arba drausti juos atlikti (išskyrus iš Konstitucijos kylančias išimtis), skelbti atliktų mokslinių tyrimų rezultatus arba jų neskelbti; tai yra asmens nuožiūros, jo laisvo apsisprendimo reikalas (2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, 2009 m. spalio 28 d. sprendimas).

8.2. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad nei aukštųjų mokyklų autonomija, nei akademinė laisvė nėra savitiksliai dalykai (2009 m. spalio 28 d. sprendimas, 2020 m. gruodžio 3 d. nutarimas); aukštosioms mokykloms laiduojama autonomija ir konstitucinė mokslo ir tyrimų laisvė nėra absoliučios (2020 m. gruodžio 3 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalis, pagal kurią aukštosioms mokykloms suteikiama autonomija, turi būti aiškinama atsižvelgiant į *inter alia* Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalį, kurioje nustatyta, kad „valstybė prižiūri mokymo ir auklėjimo įstaigų veiklą“ (*inter alia* 2011 m. gruodžio 22 d., 2018 m. birželio 19 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad autonomijos suteikimas aukštosioms mokykloms neatleidžia

valstybės nuo konstitucinės priedermės užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą; todėl aukštųjų mokyklų autonomija nereiškia, kad jų veikla negali būti valstybės reguliuojama; priešingai, dėl to, kad yra susijusi *inter alia* su valstybės biudžeto lėšų naudojimu, ši veikla turi būti reguliuojama ir prižiūrima; tai kyla ir iš Konstitucijos 40 straipsnio 4 dalies (*inter alia* 1994 m. birželio 27 d., 2008 m. vasario 20 d., 2018 m. birželio 29 d. nutarimai).

8.3. Šiame kontekste išskirtina Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalies nuostata „valstybė remia <...> mokslą“.

Aiškindamas šią Konstitucijos nuostatą konstitucinės mokslo ir tyrimų laisvės sampratos kontekste, Konstitucinis Teismas 2007 m. gegužės 5 d. nutarime pažymėjo, kad dėl mokslo ir tyrimų reikšmės visuomenės bei valstybės ekonominei ir socialinei raidai valstybė neišvengiamai turi formuoti ir vykdyti tam tikrą mokslo politiką. Pažymėtina, kad valstybės paramos mokslui prioritetai yra sudedamoji valstybės mokslo politikos dalis, turinti įtakos pagal Konstituciją garantuojamų mokslo ir tyrimų laisvės bei aukštųjų mokyklų autonomijos įgyvendinimui.

8.3.1. Konstitucinis Teismas 2007 m. gegužės 5 d. nutarime yra pažymėjęs ir tai, kad, ypač atsižvelgiant į Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalies nuostatą, kad valstybė remia kultūrą ir mokslą, konstituciškai nepagrįsta ir nepateisinama būtų ne tik tokia valstybės mokslo politika, kai yra varžoma mokslo ir tyrimų laisvė, dirbtinai stabdoma mokslo plėtra, bet ir tokia, kai mokslas ir tyrimai nėra valstybės remiami; Konstitucija jokių būdu nesuponuoja to, kad mokslas ir tyrimai (ypač fundamentiniai) turi egzistuoti vien rinkos pagrindais; priešingai, valstybės parama mokslui yra imperatyvas, *expressis verbis* įtvirtintas Konstitucijoje.

Pagal savo kompetenciją formuodamos ir vykdydamos mokslo politiką, viešosios valdžios institucijos gali ir turi priimti atitinkamus (taip pat ir teisėkūros) sprendimus dėl atskirų mokslo krypčių (tyrimų sričių), mokslo ir studijų institucijų, mokslininkų ir tyrėjų finansavimo ir pan.; tokių sprendimų turinys ir įgyvendinimas priklauso ne tik nuo keliamų tikslų ir uždavinių, bet ir nuo valstybės finansinių, ekonominių galimybių; akivaizdu, kad mokesčių mokėtojų lėšomis remtini pirmiausia tie moksliniai tyrimai, kurie yra perspektyvūs, produktyvūs, atitinka Lietuvos visuomenei ir valstybei iškilusius ir (arba) iškiliančius tikslus ir uždavinius, palengvina Lietuvos valstybei vykdyti jos iš Konstitucijos kylančias funkcijas; iš esmės tas pats pasakytina apie tuos mokslinius tyrimus, kurie reprezentuoja Lietuvos mokslą už Lietuvos ribų (2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

8.3.2. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad valstybė, pagal Konstituciją turinti pareigą remti mokslą, užtikrinti aukštojo mokslo prieinamumą, laiduoti nemokamą mokslą valstybinėse aukštosiose mokyklose gerai besimokantiems piliečiams, rengiamiems tenkinant nustatytą atitinkamų sričių (krypčių) specialistų poreikį, gali pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti įvairius aukštojo mokslo finansavimo modelius; tai darydamas, įstatymų leidėjas yra saistomas

konstitucinių valstybės įsipareigojimų, taip pat valstybės finansinių galimybių, kurios nėra beribės; įstatymu negali būti nustatytas toks aukštojo mokslo finansavimo modelis, kuris nebūtų pagrįstas subalansuotu visuomenės ir valstybės poreikių bei valstybės finansinių galimybių įvertinimu ir kurio valstybė akivaizdžiai nebūtų pajėgi įgyvendinti; tokio modelio nustatymas prieštarautų *inter alia* konstituciniam socialinės darnos imperatyvui, neleistų valstybei vykdyti įvairių kitų savo priedermių (2008 m. kovo 20 d., 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimai).

8.3.3. Šiame kontekste pažymėtina, jog Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos neatsiejamos nuo Konstitucijos nuostatų, įtvirtinančių įvairius konstitucinius įpareigojimus valstybei, *inter alia* nuo Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto įpareigojimo valstybei remti mokslą (2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas). Aiškindamas Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatas, Konstitucinis Teismas taip pat yra konstatavęs, kad tik įstatymų leidėjas gali nustatyti svarbiausius valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisių turinio elementus (2015 m. vasario 24 d. nutarimas).

8.3.4. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad, aiškindamas iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, kylančius reikalavimus mokslo darbų vertinimui, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog nustatant reikalavimus, kuriuos turi įvykdyti mokslininkas, kad galėtų pretenduoti į atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, Vyriausybės nutarimais gali būti nustatytas ir toks reikalavimas, kad į atitinkamas pareigas galėtų pretenduoti tie mokslininkai, kurie yra paskelbę mokslo darbų tokiuose mokslo leidiniuose, kurie yra referuojami įvairiose tarptautinėse duomenų bazėse, vadinasi, mokslo ir akademinės bendruomenės yra pripažįstami autoritetingais, nes toks paskelbimas leidžia preziumuoti, kad tie mokslo darbai yra reikšmingi; tačiau tokie reikalavimai negali būti suabsoliutinami, nes vien tai, kad mokslo darbai nėra paskelbti leidiniuose, kurie referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, savaime nereiškia, kad tokie mokslo darbai yra nereikšmingi: mokslo darbų reikšmingumas turi būti vertinamas visų pirma pagal jų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui ir pan., o ne vien pagal minėtą formalų kriterijų; todėl jeigu nustatomas minėtas formalus reikalavimas, teisės aktuose kartu turi būti nustatyta ir alternatyva – kiti su mokslo darbų reikšmingumu susiję reikalavimai, kuriuos įvykdę mokslininkai galėtų eiti atitinkamas pareigas; reikalavimų, kuriuos mokslininkai turi būti įvykdę, kad galėtų eiti atitinkamas pareigas valstybinėse aukštosiose mokyklose, valstybinių universitetų mokslo institutuose, valstybės mokslo institutuose ir valstybės mokslo įstaigose, sistema negali būti tokia, kad lietuvių kalba paskelbti mokslo darbai būtų laikomi nevisaverčiais, antrarūšiais (2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, 2008 m. vasario 1 d. sprendimas).

Pažymėtina, kad šios oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos ir nustatant teisinį reguliavimą, skirtą mokslo ir studijų institucijų „mokslinei produkcijai“ (atitinkamose institucijose dirbančių mokslininkų mokslo darbams) – jų veiklos rezultatams vertinti, kai nuo tokio vertinimo priklauso tos institucijos veiklos (vadinasi, ir joje dirbančių mokslininkų mokslinės veiklos) finansavimas. Kaip aišku iš Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 1 d. sprendimo, mokslininkų mokslo darbų reikšmingumo ir mokslo ir studijų institucijų veiklos rezultatų vertinimo teisinis reguliavimas neprivalo būti identiškas, nes, atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomijos principą, mokslininko kvalifikacijos vertinimo konkrečius kriterijus gali nusistatyti ir pačios aukštosios mokyklos. Tačiau paisant iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, konstitucinių teisinės valstybės ir atsakingo valdymo principų, kylančio reikalavimo formuoti ir įgyvendinti valstybės mokslo politiką, nėra pagrindo teigti, kad mokslininkų mokslo darbų reikšmingumo ir mokslo ir studijų institucijų veiklos rezultatų vertinimo kriterijai gali būti iš esmės skirtingi.

8.4. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Konstituciją, *inter alia* jos 42 straipsnio 2 dalį, tokia valstybės paramos mokslui forma kaip valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimas mokslo ir studijų institucijoms turi priklausyti nuo valstybės mokslo politikos prioritetų, kurie nustatomi atsižvelgiant į iš Konstitucijos kylančias Lietuvos valstybės funkcijas, Lietuvos visuomenei ir valstybei iškylančius tikslus ir uždavinius, valstybės finansines ir ekonomines galimybes.

Kaip minėta, valstybės paramos mokslui prioritetai turi įtakos pagal Konstituciją garantuojamų mokslo ir tyrimų laisvės bei aukštųjų mokyklų autonomijos įgyvendinimui; Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas, neatsiejamos nuo Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto įpareigojimo valstybei remti mokslą. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kyla reikalavimas įstatymu nustatyti valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, *inter alia* šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindus ir rezultatų vertinimo kriterijus; atsižvelgdamas į būtinumą teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija, įstatymų leidėjas gali pavesti Vyriausybei (ar jos įgaliotai institucijai) detalizuoti, sukonkretinti įstatyme įtvirtintą valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą, nustatyti jo įgyvendinimo tvarką, reglamentuoti procedūrinius mokslinės veiklos rezultatų nustatymo ir vertinimo aspektus.

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad pagal Konstituciją, *inter*

alia jos 40 straipsnio 3 dalį, 42 straipsnio 1, 2 dalis, konstitucinį teisinės valstybės principą, nustatant mokslo ir studijų institucijų mokslinės veiklos rezultatų vertinimo kriterijus, lemiančius mokslo ir studijų institucijoms skiriamų valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai dydį, turi būti paisoma reikalavimo šios veiklos reikšmingumą vertinti (atsižvelgiant į mokslo srities (krypties) specifiką) visų pirma pagal mokslo darbų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui, *inter alia* mokslo darbų perspektyvumą, produktyvumą, reikšmę iš Konstitucijos kylančioms Lietuvos valstybės funkcijoms, Lietuvos visuomenės ir valstybės tikslams ir uždaviniams, Lietuvos mokslo tarptautiniam autoritetui ir jo įtakai pažangiai atitinkamos mokslo srities (krypties) raidai už Lietuvos ribų. Pabrėžtina, kad mokslo darbų reikšmingumas ir jų vertė negali būti vertinama vien pagal formalius (kiekybinius) kriterijus (rodiklius), *inter alia* pagal jų paskelbimo šaltinį ar kalbą; tokių reikalavimų, kaip paskelbti mokslo darbus leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, reikšmė sprendžiant dėl valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms negali būti neproporcingai didelė, t. y. nustatant tokius reikalavimus, taip pat turi būti nustatytos lygiavertės alternatyvos.

III

Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunkčio atitikties Konstitucijai vertinimas

9. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui neprieštarauja Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai.

10. Iš pareiškėjo prašymo visumos matyti, kad jis abejoja, ar universitetų ir institutų 2017 metų MTEP ir meno veiklos kasmetinis vertinimas ir 2013–2017 metų MTEP veiklos palyginamasis ekspertinis vertinimas galėjo būti atlikti pagal 2017 metais įtvirtintą naują Apraše (įsigaliojusiam 2017 m. rugpjūčio 19 d.) (ir jį detalizuojančiuose Kasmetinio vertinimo reglamente (įsigaliojusiam 2017 m. lapkričio 1 d.) ir Palyginamojo vertinimo reglamente (įsigaliojusiam 2017 m. rugsėjo 28 d.)) nustatytą MTEP ir meno veiklos vertinimo teisinį reguliavimą, kuris iš esmės skyrėsi nuo prieš tai galiojusio MTEP ir meno veiklos vertinimo teisinio reguliavimo ir apie kurį universitetai ir institutai savo MTEP ir meno veiklos vykdymo metu negalėjo žinoti.

Pareiškėjo nuomone, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčiuose nustatytas teisinis reguliavimas pažeidžia Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindintį teisės principą *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančius teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo, protingumo, *impossibilium nulla obligatio est* (niekas neįpareigojamas daryti to, kas neįmanoma) ir *lex non cogit ad impossibilia* (teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų) reikalavimus.

11. Kaip minėta, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunktyje, kurio 1.2.1,

1.2.2 papunkčiai ginčijami šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„1.2. universitetų ir mokslinių tyrimų institutų (toliau – institutai):

1.2.1. 2015 ir 2016 metų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEP) ir meno veiklos formalusis vertinimas vykdomas 2017 metais;

1.2.2. palyginamasis ekspertinis MTEP veiklos vertinimas pirmą kartą vykdomas 2018 metais;“.

12. Sprendžiant dėl Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčių atitikties Konstitucijai, pažymėtina, kad, kaip minėta:

– konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja *inter alia* įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams: įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna; teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių; teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; teisės aktų galia turi būti nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*);

– iš konstitucinio teisinės valstybės principo teisėkūros subjektams kylantis reikalavimas, kad teisės aktų galia turi būti nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), be kita ko, suponuoja tai, kad teisės subjektas turi būti įsitikinęs, jog jo elgesys, atitinkantis tuo metu galiojančius teisės aktus, ir vėliau bus laikomas teisėtu ir nesukeliantiu jam neigiamų teisinių padarinių, taip pat kad negalima iš asmens reikalauti laikytis taisyklių, kurių jo veiklos metu nebuvo, todėl jis negalėjo žinoti būsimų reikalavimų;

– teisės principas, kad paskelbti įstatymai galioja į ateitį ir neturi grįžtamosios galios (*lex retro non agit*), atsispindi Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje, kurioje nustatyta, kad galioja tik paskelbti įstatymai; Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „įstatymai“, atsižvelgiant į konstitucinį reikalavimą, kad teisė negali būti nevieša, negali būti aiškinama vien pažodžiui – ji aiškintina plečiamai, kaip apimanti ne tik įstatymo galią turinčius, bet ir kitus teisės aktus;

– Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, turi tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus;

– įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos, *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų suponuojamų reikalavimų, *inter alia* reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis* – pakankamą laikotarpį nuo įstatymo, kuriuo nustatomi nauji standartai, naujos priemonės, oficialaus paskelbimo iki jo įsigaliojimo (taikymo pradžios), per kurį *inter alia*

aukštosios mokyklos galėtų tinkamai pasirengti įgyvendinti iš jo kylančius pakitusius reikalavimus studijų ir jų vykdymo kokybei; toks pat reikalavimas numatyti tinkamą *vacatio legis* pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinius teisinės valstybės, atsakingo valdymo principus, taikomas ir kitiems teisėkūros subjektams, *inter alia* Vyriausybei, reguliuojant mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimą, susijusį su valstybės parama mokslui ir studijoms.

12.1. Apibendrinant Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą minėta, kad pagal jį:

– universitetų ir institutų 2015 ir 2016 metų MTEP ir meno veikla turėjo būti vertinama pagal Apraše nustatytą kasmetinio vertinimo tvarką, t. y. pagal tvarką, *inter alia* pagal MTEP ir meno veiklos vertinimo kriterijus, kuri vertinamaisiais metais (2015, 2016 metais) negaliojo; kita vertus, iš Tarybos tinklalapyje paskelbtų 2015 ir 2016 metų Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbų vertinimo rezultatų matyti, kad šie darbai buvo įvertinti iki 2017 m. lapkričio 1 d. (su tam tikromis išimtimis) pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija), kuri, kaip minėta, nuo 2017 m. rugpjūčio 19 d., kai neteko galios Aprašas, galiojęs iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, nebegalėjo būti taikoma, nustatytą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą;

– nebuvo numatyta jokios specialios 2017 metų, kuriais buvo priimtas ir įsigaliojo ginčijamas Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas ir juo patvirtintas Aprašas, universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos vertinimo tvarkos; 2017 metų MTEP ir meno veiklos formalusis vertinimas 2018 metais turėjo būti atliekamas Apraše nustatyta tvarka.

12.1.1. Minėta ir tai, kad Apraše įtvirtintas valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinis reguliavimas iš esmės skiriasi nuo įtvirtintojo Apraše, galiojusiam iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo:

– Apraše įtvirtinta dvipakopė universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistema ir nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal atitinkamas šios sistemos dalis – kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus (2, 16, 17 punktai), t. y. vietoj Apraše, galiojusiam iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, numatyto valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) trejų metų veiklos vertinimo įvestas kasmetinis vertinimas, taip pat palyginamasis ekspertinis vertinimas;

– Aprašo 4.1.1 papunktyje, 6 punkte nustatytu teisiniu reguliavimu sudarytos prielaidos švietimo ir mokslo ministrui nustatyti iš esmės kitokius kasmetinio vertinimo kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, nei įgyvendinant Aprašo, galiojusio iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, 4 punktą švietimo ir mokslo ministro patvirtintoje Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija) nustatytieji valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) trejų metų veiklos vertinimui;

– atsižvelgiant į tai, kad pagal Aprašą nustatytas palyginamasis ekspertinis vertinimas, kurio nebuvo numatyta Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, Aprašo 16, 17 punktuose įtvirtintu teisiniu reguliavimu nustatyta iš esmės kitokia valstybės biudžeto lėšų paskirstymo universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai tvarka, pagal kurią 60 procentų visoms mokslo sritims tenkančių valstybės biudžeto lėšų MTEP paskirstoma universitetams ir institutams pagal palyginamojo ekspertinio vertinimo suminius įverčius ir 40 procentų valstybės biudžeto lėšų MTEP (o ne visos šios lėšos) paskirstoma universitetams ir institutams pagal kasmetinių vertinimų rezultatus (paskirstant po 1/3 nuo 40 procentų lėšų MTEP).

12.1.2. Taigi Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu numatyta 2015, 2016 metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos kasmetinį vertinimą atlikti pagal Apraše nustatytą tvarką, kuri vertinamaisiais metais (2015, 2016 metais) negaliojo, 2017 metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos kasmetinį vertinimą numatyta vykdyti 2018 metais pagal Apraše nustatytą tvarką, kuri įsigaliojo vertinamųjų 2017 metų antroje pusėje. Pažymėtina, kad tokiu Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu numatyta 2015, 2016, 2017 metų universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklos kasmetinį vertinimą vykdyti (ir pagal jo rezultatus paskirstyti valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai) iš esmės kitokia tvarka nei nustatytoji Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, *inter alia* pagal iš esmės kitokius kasmetinio vertinimo kriterijus nei nustatytieji ankstesniu teisiniu reguliavimu, galiojusiu vertinamaisiais metais. Kita vertus, Tarybos praktika vertinant 2015 ir 2016 metų Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslo (meno) darbus buvo priešinga Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytam teisiniam reguliavimui: kaip minėta, šie darbai buvo įvertinti 2017 metais pagal Metodikoje (2015 m. vasario 5 d. redakcija), kuri vertinimo metu nebegalėjo būti taikoma, nustatytą mokslo (meno) darbų vertinimo teisinį reguliavimą.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu nepaisyta iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio ir Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindinčio reikalavimo, kad teisės aktų galia turi būti nukreipta į ateitį, jų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), konstitucinio teisinės valstybės principo suponuojamo reikalavimo teisės aktuose nustatyti aiškų, suprantamą, neprieštariną teisinį reguliavimą, taip pat iš Konstitucijos, *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančio reikalavimo reguliuojant mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimą, susijusį su valstybės parama mokslui ir studijoms, numatyti tinkamą *vacatio legis* – pakankamą laikotarpį mokslo ir studijų institucijoms tinkamai pasirengti pagal naują teisinį reguliavimą pakitusiems reikalavimams jų mokslinei veiklai.

12.1.3. Taigi konstatuotina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1 papunktyje

nustatytas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams.

12.2. Apibendrinant Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą minėta, kad pagal jį 2018 metais 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamasis ekspertinis vertinimas turėjo būti vykdomas pagal Apraše nustatytą tvarką, t. y. pagal palyginamojo ekspertinio vertinimo kriterijus vertinant tokius su universitetų ir institutų MTEP veiklos kokybe, ekonominiu ir socialiniu poveikiu, perspektyvumu susijusius duomenis, kurie nebuvo vertinami pagal Aprašą, galiojusį iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo (t. y. vertinamaisiais 2013–2017 metais), ir pagal įgyvendinant jį patvirtintą Metodiką (2015 m. vasario 5 d. redakcija). Pažymėtina, kad, kaip minėta, Apraše, galiojusiame iki ginčijamo teisinio reguliavimo įsigaliojimo, palyginamojo ekspertinio vertinimo nebuvo numatyta.

12.2.1. Taigi Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu numatyta 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamąjį ekspertinį vertinimą atlikti pagal Apraše nustatytą tvarką, kuri vertinamaisiais metais negaliojo. Pažymėtina, kad tokiu Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu numatyta 2013–2017 metų universitetų ir institutų MTEP veiklos palyginamąjį ekspertinį vertinimą vykdyti (ir pagal jo rezultatus paskirstyti valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP veiklai) pagal naujus, vertinamaisiais metais universitetams ir institutams nežinomus, jų MTEP veiklos vertinimo kriterijus.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytu teisiniu reguliavimu nepaisyta iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio ir Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje atsispindinčio reikalavimo, kad teisės aktų galia turi būti nukreipta į ateitį, jų grįžtamoji galia neleidžiama (*lex retro non agit*), taip pat iš Konstitucijos, *inter alia* konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančio reikalavimo reguliuojant mokslo ir studijų institucijų veiklos vertinimą, susijusį su valstybės parama mokslui ir studijoms, numatyti tinkamą *vacatio legis* – pakankamą laikotarpį mokslo ir studijų institucijoms tinkamai pasirengti pagal naują teisinį reguliavimą pakitusiems reikalavimams jų mokslinei veiklai.

12.2.2. Taigi konstatuotina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.2 papunktyje nustatytas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams.

12.3. Pažymėtina, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai kartu sudaro šio nutarimo 1.2 papunktį. Todėl, konstatavus, kad Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams prieštarauja Vyriausybės 2017 m.

kovo 1 d. nutarimo 1.2.1, 1.2.2 papunkčiai, kartu konstatuotina, kad Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams prieštarauja visas Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunktis.

13. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 1.2 papunktis prieštarauja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams.

IV

Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2, 3 dalių

atitikties Konstitucijai vertinimas

14. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos. 2020 m. birželio 12 d. nutarime pažymėta, kad jeigu Konstitucinis Teismas nekonstatuotų, jog Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamas teisės aktas, susijęs su pareiškėjo ginčijamu teisės aktu, tai neatitiktų Konstitucinio Teismo konstitucinės paskirties vykdyti konstitucinį teisingumą, garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą; todėl Konstitucinis Teismas pagal Konstituciją privalo šalinti iš teisės sistemos visas antikonstitucines nuostatas, kurių prieštaravimas Konstitucijai paaiškėja nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje. Be kita ko, Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja įstatymas, kurio atitikties Konstitucijai pareiškėjas neginčija, bet kuriuo yra grindžiamas ginčijamas poįstatyminis teisės aktas, privalo tai konstatuoti; tokia Konstitucinio Teismo priedermė kyla iš Konstitucijos, taip užtikrinama Konstitucijos viršenybė (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2019 m. gruodžio 18 d. nutarimai).

15. Kaip minėta, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimas (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) priimtas vadovaujantis, be kita ko, Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalimi (2017 m. liepos 11 d. redakcija), kurioje nustatyta:

„Valstybės biudžeto lėšos moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti mokslo ir studijų institucijoms skiriamos Vyriausybės nustatyta tvarka pagal mokslo ir studijų institucijų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtos ir meno veiklos vertinimo rezultatus ir finansines galimybes.“

15.1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime pažymėta, kad įstatymų leidėjas Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) pavedė Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką; nei šioje dalyje, nei kitose šio įstatymo nuostatose nėra įtvirtinta mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistema, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijai.

Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu apibendrinant Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą pažymėta, kad, pagal jį pavedus Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, kartu jai suteikta itin plati diskrecija nustatyti mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklos vertinimo sistemą, *inter alia* šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijus.

15.2. Sprendžiant dėl Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalies (2017 m. liepos 11 d. redakcija) atitikties Konstitucijai, pažymėtina, kad, kaip minėta:

– valstybė, pagal Konstituciją turinti pareigą remti mokslą, gali pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti įvairius aukštojo mokslo finansavimo modelius; tai darydamas, įstatymų leidėjas yra saistomas konstitucinių valstybės įsipareigojimų, taip pat valstybės finansinių galimybių;

– pagal Konstituciją, *inter alia* jos 42 straipsnio 2 dalį, tokia valstybės paramos mokslui forma kaip valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimas mokslo ir studijų institucijoms turi priklausyti nuo valstybės mokslo politikos prioritetų, kurie nustatomi atsižvelgiant į iš Konstitucijos kylančias Lietuvos valstybės funkcijas, Lietuvos visuomenei ir valstybei iškylančius tikslus ir uždavinius, valstybės finansines ir ekonomines galimybes;

– iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kyla reikalavimas įstatymu nustatyti valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, *inter alia* šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindus ir rezultatų vertinimo kriterijus; atsižvelgdamas į būtinumą teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija, įstatymų leidėjas gali pavesti Vyriausybei (ar jos įgaliotai institucijai) detalizuoti, sukongretinti įstatyme įtvirtintą valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą, nustatyti jo įgyvendinimo tvarką, reglamentuoti procedūrinius mokslinės veiklos rezultatų nustatymo ir vertinimo aspektus;

– iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla reikalavimas įstatymų leidėjui paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos, todėl jis negali pavesti Vyriausybei ar kitoms institucijoms poįstatyminiais aktais reguliuoti tų teisinių santykių, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymais; pagal konstitucinį valdžių padalijimo principą, įtvirtintą *inter alia* Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalyje, valstybės valdžios institucija negali atsisakyti Konstitucijoje nustatytą savo įgaliojimų ar jų perduoti kuriai nors kitai institucijai; Seimas neturi teisės pavesti Vyriausybei ar kuriai nors kitai institucijai įgyvendinti jo konstitucinę kompetenciją.

15.3. Vertinant Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad pagal jį Vyriausybei pavesta nustatyti *inter*

alia valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, *inter alia* šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindus ir rezultatų vertinimo kriterijus, valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo principus. Pažymėtina, kad, kaip minėta, Apraše, kuris buvo Vyriausybės patvirtintas įgyvendinant Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) nustatytą pavedimą, įtvirtinta dvipakopė universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistema ir nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal atitinkamas šios sistemos dalis – kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus (2, 16, 17 punktai).

15.4. Taigi konstatuotina, kad, Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) pavedus Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, nepaisyta iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kylančio reikalavimo įstatymu nustatyti valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, taip pat iš Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio draudimo pavesti Vyriausybei įgyvendinti Seimo konstitucinę kompetenciją – poįstatyminiais aktais reguliuoti tuos teisinius santykius, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymais.

16. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

17. Šiame kontekste pažymėtina, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas susijęs su šio straipsnio 2 dalimi, kurioje nustatyta, kad nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšos Vyriausybės nustatyta tvarka skiriamos MTEP ir meno veiklai plėtoti.

17.1. Pažymėtina, kad iš Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies matyti, jog pagal ją valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšos nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms gali būti skiriamos tik MTEP ir meno veiklai plėtoti.

Pažymėtina ir tai, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“ reiškia, jog šioje dalyje yra nustatytas pavedimas Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms tvarką.

Taigi tuo aspektu, kiek Vyriausybei yra pavesta nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir

meno veiklai plėtoti skyrimo nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms tvarką, Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas yra tapatus nustatytajam šio straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija), pagal kurią, kaip minėta, Vyriausybei yra pavesta nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, t. y. nustatyti šių lėšų skyrimo ir valstybinėms bei nevalstybinėms mokslo ir studijų institucijoms tvarką.

17.2. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

Atsižvelgiant į tai, remiantis tais pačiais argumentais konstatuotina, kad Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams prieštarauja Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“.

18. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“ prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

V

Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo 3.6 papunkčio,

šiuo nutarimu patvirtinto Aprašo atitikties Konstitucijai vertinimas

19. Kaip minėta, konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos; jeigu Konstitucinis Teismas nekonstatuotų, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamas teisės aktas, susijęs su pareiškėjo ginčijamu teisės aktu, tai neatitiktų Konstitucinio Teismo konstitucinės paskirties vykdyti konstitucinį teisingumą, garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą; todėl Konstitucinis Teismas pagal Konstituciją privalo šalinti iš teisės sistemos visas antikonstitucines nuostatas, kurių prieštaravimas Konstitucijai paaiškėja nagrinėjamoje konstitucinės justicijos byloje. Be kita ko, Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti (*inter alia* 2014 m. liepos 11 d., 2015 m. birželio 11 d., 2020 m. rugsėjo 11 d. nutarimai).

20. Minėta, kad Vyriausybė, vadovaudamasi, be kita ko, Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalimi (2017 m. liepos 11 d. redakcija), Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 3.6 papunkčiu patvirtino Aprašą. Pažymėtina, kad Aprašas

patvirtintas vadovaujantis ir Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalimi, *inter alia* jos nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“.

20.1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“, šio straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

Kaip minėta, Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostatoje „Vyriausybės nustatyta tvarka“, šio straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu pavedus Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų mokslo ir studijų institucijų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo tvarką, jai kartu pavesta nustatyti *inter alia* valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, *inter alia* šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindus ir rezultatų vertinimo kriterijus, valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo principus; tokiu teisiniu reguliavimu nepaisyta iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kylančio reikalavimo įstatymu nustatyti valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, taip pat iš Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio draudimo pavesti Vyriausybei įgyvendinti Seimo konstitucinę kompetenciją – poįstatyminiais aktais reguliuoti tuos teisinius santykius, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymais.

Minėta ir tai, kad Apraše įtvirtinta dvipakopė universitetų ir institutų MTEP veiklos vertinimo sistema ir nustatytas valstybės biudžeto lėšų paskirstymas pagal atitinkamas šios sistemos dalis – kasmetinio vertinimo ir palyginamojo ekspertinio vertinimo rezultatus (2, 4–6, 8–14, 16, 17 punktai). Pažymėtina, kad Apraše taip pat nustatyti kiti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti paskirstymo universitetams ir institutams principai (15, 18–20 punktai), valstybės biudžeto lėšų skyrimo kolegijoms ir nevalstybiniam universitetams ir institutams tvarka (3, 7, 21, 22 punktai).

20.2. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla reikalavimas paisyti bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur* (neteisės pagrindu teisė neatsiranda) (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2014 m. gegužės 27 d., 2019 m. lapkričio 25 d. nutarimai). Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas negali nustatyti Vyriausybei pavedimo, kuris savo turiniu pažeistų konstitucinį įstatymo viršenybės principą (2000 m. kovo 15 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai); atitinkančiais Konstituciją gali būti

pripažįstami tik tokie Vyriausybės įgaliojimai leisti teisės aktus, kurie kyla iš Konstitucijos arba jai neprieštaraujančių įstatymų ir Seimo nutarimų dėl įstatymų įgyvendinimo, taip pat iš Konstitucijai neprieštaraujančių Respublikos Prezidento dekretų (2004 m. kovo 5 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

20.3. Taigi vertinant Apraše (su visais pakeitimais) įtvirtinto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai, pažymėtina, kad jis nustatytas Vyriausybei įgyvendinant prieštaraujantį Konstitucijai pavedimą, įtvirtintą minėtoje Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostatoje „Vyriausybės nustatyta tvarka“, šio straipsnio 3 dalyje (2017 m. liepos 11 d. redakcija).

Todėl, vadovaujantis iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančiu reikalavimu paisyti bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur* (neteisės pagrindu teisė neatsiranda) ir remiantis tais pačiais argumentais, kuriais grindžiama išvada, kad Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“, šio straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams, konstatuotina, kad Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams prieštarauja ir Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 3.6 papunktis bei Aprašas (su visais pakeitimais).

21. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 3.6 papunktis ir Aprašas (su visais pakeitimais) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

22. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Aprašo *inter alia* 4.1.1 papunktyje, 6, 8, 9, 11 punktuose nustatytą teisinį reguliavimą Vyriausybė pavedė švietimo ir mokslo ministrui žemesnės nei pačios Vyriausybės nutarimas teisinės galios poįstatyminiais teisės aktais detalizuoti Apraše nustatytą valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, t. y. šios veiklos vertinimo sistemos dalis – kasmetinį vertinimą, *inter alia* sukonkretinant šio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP ir meno veiklai, taip pat palyginamąjį ekspertinį vertinimą, *inter alia* sukonkretinant šio vertinimo bendro pobūdžio kriterijus ir jų reikšmę skiriant valstybės biudžeto lėšas universitetų ir institutų MTEP veiklai.

Pažymėtina ir tai, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją, jeigu įstatymuose nustatyta, jog tam tikrus santykius, susijusius su įstatymų reikalavimų įgyvendinimo tvarka (procedūromis), reguliuoja Vyriausybė, Vyriausybė privalo tai padaryti; įstatymo formuluotė „Vyriausybės nustatyta tvarka“ reiškia, kad nurodytą tvarką turi nustatyti pati Vyriausybė; nustatyti tos tvarkos ji negali pavesti

jokiai kitai institucijai.

VI

Dėl Konstitucinio Teismo nutarimo oficialaus paskelbimo ir teisinių padarinių

23. Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Konstitucinis Teismas sprendžia, ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – Konstitucijai ir įstatymams. Konstitucinis Teismas užtikrina Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir vykdo konstitucinį teisingumą.

Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, jis vykdo konstitucinę teisminę kontrolę; Konstitucinis Teismas – konstitucinės justicijos institucija; pagal savo kompetenciją sprenddamas dėl žemesnės galios teisės aktų (jų dalių) atitikties aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, ir vykdydamas kitus savo konstitucinius įgaliojimus, Konstitucinis Teismas – savarankiškas ir nepriklausomas teismas – vykdo konstitucinį teisingumą, garantuoja Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą.

Šiame kontekste pažymėtina, kad iš Konstitucijos kylanti konstitucinio teisingumo samprata suponuoja ne formalų, nominalų vykdomą konstitucinį teisingumą, o tokius Konstitucinio Teismo baigiamuosius aktus, kurie savo turiniu nėra neteisingi; priešingu atveju, nesudarius galimybės Konstituciniam Teismui pagal jam suteiktus įgaliojimus priimti tokio baigiamojo akto, kuris atitiktų teisingumo kriterijus, nebūtų užtikrinta Konstitucijos viršenybė teisės sistemoje, būtų užkirstas kelias vykdyti konstitucinį teisingumą ir užtikrinti konstitucinį teisėtumą; Konstitucinio Teismo įgaliojimai vykdyti konstitucinį teisingumą ir užtikrinti konstitucinį teisėtumą yra neatskiriami nuo konstitucinio teisinės valstybės principo imperatyvų, *inter alia* nuo teisinio saugumo, teisinio tikrumo, teisingumo, protingumo reikalavimų (2018 m. birželio 19 d., 2019 m. balandžio 16 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai), iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio reikalavimo paisyti bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur* (neteisės pagrindu teisė neatsiranda) (2020 m. birželio 12 d. nutarimas).

24. Šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu kai kurios Mokslo ir studijų įstatymo, Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) nuostatos ir šiuo nutarimu patvirtintas Aprašas (su visais pakeitimais), kuriuose reguliuojamas valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai skyrimas mokslo ir studijų institucijoms, pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijai.

Pagal Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį teisės aktas (ar jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad tas teisės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai. Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, kiekvienas Seimo priimtas teisės aktas (jo dalis), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, yra pašalinamas iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas.

Taigi, įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui, nebegalės būti taikoma *inter alia*

Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija), kurioje nustatytas pavedimas Vyriausybei nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką, taip pat šią tvarką nustatantis Aprašas (su visais pakeitimais).

24.1. Šiame kontekste pabrėžtina, kad pagal Konstituciją, *inter alia* vadovaujantis Konstitucijos viršenybės ir teisinės valstybės principais ir iš jų kylančiais konstitucinio teisėtumo, bendrojo teisės principo *ex injuria jus non oritur* (neteisės pagrindu teisė neatsiranda) imperatyvais, įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, kuriuo pripažinta, kad tam tikras teisės aktas (ar jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, taip pat negali būti taikomi šio teisės akto (jo dalies) pagrindu priimti žemesnės teisinės galios teisės aktai.

Paminėtina, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio „Teisės akto pripažinimo prieštaraujančiu Konstitucijai pasekmės“ 3 dalį visos valstybės institucijos bei jų pareigūnai privalo panaikinti savo priimtus poįstatyminius aktus ar jų nuostatas, kurie pagrįsti pripažintu nekonstituciniu teisės aktu.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad, įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui, negalės būti taikomi visi teisės aktai, priimti įgyvendinant Aprašą, *inter alia* Kasmetinio vertinimo ir Palyginamojo ekspertinio vertinimo reglamentai, švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 25 d. įsakymu Nr. V-858 „Dėl Kasmetinio kolegijų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos vertinimo reglamento patvirtinimo“ patvirtintas Kasmetinio kolegijų mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir meno veiklos vertinimo reglamentas, švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. balandžio 4 d. įsakymu Nr. V-362 „Dėl Duomenų apie universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir meno veiklą pateikimo formos patvirtinimo“ patvirtinta Duomenų apie universitetų ir mokslinių tyrimų institutų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir meno veiklą pateikimo forma, taip pat vadovaujantis Kasmetinio vertinimo reglamentu Tarybos pirmininko 2018 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. V-307 „Dėl Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei meno veiklos vertinimo gairių patvirtinimo“ patvirtintos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros bei meno veiklos vertinimo gairės.

24.2. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra konstatuota, kad pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas, įvertinęs *inter alia* tai, kokia teisinė situacija gali susidaryti įsigaliojus Konstitucinio Teismo nutarimui, gali nustatyti, kada tas Konstitucinio Teismo nutarimas turi būti oficialiai paskelbtas; Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus nustatyti ir vėlesnę savo nutarimo, kuriuo tam tikras teisės aktas (jo dalis) buvo pripažintas prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai, oficialaus paskelbimo (taigi ir įsigaliojimo) datą tais atvejais, kai tą Konstitucinio Teismo nutarimą oficialiai paskelbus iškart po jo priėmimo teisės sistemoje galėtų susidaryti teisinio reguliavimo vakuumas ar kitos neapibrėžtys, dėl

kurių galėtų būti iš esmės pakenkta kurioms nors Konstitucijoje įtvirtintoms, jos ginamoms ir saugomoms vertybėms (*inter alia* 2005 m. sausio 19 d., 2011 m. birželio 9 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai). Taigi Konstitucinio Teismo nutarimo (*inter alia* nutarimo, kuriuo tam tikras įstatymas (jo dalis) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai) oficialaus paskelbimo atidėjimas – iš Konstitucijos kylanti prielaida išvengti tam tikrų visuomenei ir valstybei, žmonių teisėms ir laisvėms nepalankių padarinių, kurių galėtų atsirasti, jeigu atitinkamas Konstitucinio Teismo nutarimas būtų oficialiai paskelbtas tuoj pat po jo viešo paskelbimo Konstitucinio Teismo posėdyje ir tą jo oficialaus paskelbimo dieną įsigaliojūt (*inter alia* 2005 m. sausio 19 d., 2012 m. vasario 6 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai).

24.2.1. Paminėtina, kad pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 84 straipsnio (2015 m. gegužės 14 d. redakcija) „Konstitucinio Teismo aktų ir Konstitucinio Teismo pirmininko pranešimų paskelbimas ir įsigaliojimas“ 3 dalį, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, Konstitucinis Teismas gali nustatyti kitą, vėlesnę, Konstitucinio Teismo nutarimo, kuriuo tam tikras teisės aktas (jo dalis) pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai ar įstatymams, paskelbimo datą.

24.2.2. Kaip minėta, įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui, nebegalės būti taikoma ir bus pašalinti iš teisės sistemos *inter alia* Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija), valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarką nustatantis Aprašas (su visais pakeitimais); taip pat negalės būti taikomi visi teisės aktai, priimti įgyvendinant Aprašą.

Taigi jeigu Konstitucinio Teismo nutarimas šioje byloje būtų oficialiai paskelbtas iškart po jo viešo paskelbimo Konstitucinio Teismo posėdyje, atsirastų valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinio reguliavimo vakuumas, dėl to mokslo ir studijų institucijoms nebegalėtų būti skiriamos valstybės biudžeto lėšos MTEP ir meno veiklai plėtoti.

24.2.3. Atsižvelgiant į tai, kad valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinio reguliavimo vakuumui pašalinti reikalingas tam tikras laikas ir reikiamų legislatyvinių sprendimų priėmimas yra susijęs su valstybės biudžeto planavimu, šis Konstitucinio Teismo nutarimas Teisės aktų registre oficialiai skelbtinas 2021 m. liepos 1 d.

25. Pažymėtina, kad, aiškindamas Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra atskleidęs iš jos kylančios teisės aktų konstitucingumo ir jų taikymo padarinių teisėtumo prezumpcijos turinį: Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies nuostata, kad teisės aktas (jo dalis) negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, jog tas teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, reiškia, kad tol, kol Konstitucinis Teismas nėra oficialiai paskelbęs sprendimo, jog tam tikras teisės aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, preziumuojama, kad tas teisės aktas (jo dalis) atitinka Konstituciją ir kad jo pagrindu atsiradę

teisiniai padariniai yra teisėti (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2011 m. spalio 25 d., 2019 m. gruodžio 18 d. nutarimai).

Vadinasi, tai, kad šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog Mokslo ir studijų įstatymo 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“, 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija), Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) 1.2, 3.6 papunkčiai ir šiuo nutarimu patvirtintas Aprašas (su visais pakeitimais) prieštarauja Konstitucijai, savaime nesuteikia pagrindo ginčyti iki Konstitucinio Teismo nutarimo oficialaus paskelbimo priimtų sprendimų dėl valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisėtumo.

26. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad kiekvienas Seimo priimtas teisės aktas (jo dalis), Konstitucinio Teismo nutarimu pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, yra visam laikui pašalinamas iš Lietuvos teisės sistemos, jis niekada nebegalės būti taikomas; Seimui kyla konstitucinė pareiga pripažinti tokį teisės aktą (jo dalį) netekusiu galios arba (jeigu be atitinkamo tų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo negalima išsiversti) pakeisti jį taip, kad naujai nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarautų Konstitucijai (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2015 m. sausio 14 d. sprendimai, 2018 m. gruodžio 19 d. nutarimas).

26.1. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad paprastai Konstitucinio Teismo nutarimo, jį paskelbus Konstitucinio Teismo posėdžių salėje, turinys yra žinomas dar iki jo oficialaus paskelbimo, nors tas Konstitucinio Teismo nutarimas dar nėra Konstitucijos ir įstatymų nustatyta tvarka įsigaliojęs (2005 m. sausio 19 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas 2005 m. sausio 19 d. nutarime yra pažymėjęs ir tai, kad įstatymų leidėjas, leisdamas naujus, keisdamas, papildydamas galiojančius įstatymus, negali neatsižvelgti į oficialiai paskelbtame ir įsigaliojusiame Konstitucinio Teismo nutarime išdėstyta Konstitucijos nuostatų sampratą, kitus teisinius argumentus; antraip galėtų būti sudarytos prielaidos įstatymus, jeigu dėl jų konstitucingumo būtų kreiptasi į Konstitucinį Teismą, pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijai; tokios prielaidos būtų sudarytos ir tais atvejais, kai įstatymai priimami, galiojantys įstatymai keičiami, papildomi nepaisant tos Konstitucijos nuostatų sampratos, kitų teisinių argumentų, kurie išdėstyti jau Konstitucinio Teismo posėdyje viešai paskelbtame, bet dar oficialiai nepaskelbtame Konstitucinio Teismo nutarime, nepriklausomai nuo to, ar tuo nutarimu kuris nors įstatymas arba kitas teisės aktas (jo dalis) yra pripažintas prieštaraujančiu, ar neprieštaraujančiu Konstitucijai.

26.2. Šiame kontekste pažymėtina, kad vykdydami konstitucinę pareigą naujai nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą įstatymų leidėjas ir kiti teisėkūros subjektai turi paisyti *inter alia* šių oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų, suformuluotų šiame Konstitucinio Teismo nutarime:

– iš Konstitucijos, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalies, 42 straipsnio 1, 2 dalių, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kyla reikalavimas įstatymu nustatyti valstybės paramos mokslui, skiriant mokslo ir studijų institucijoms valstybės biudžeto lėšas moksliniams tyrimams ir jų plėtrai, svarbiausius elementus, *inter alia* šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindus ir rezultatų vertinimo kriterijus;

– atsižvelgdamas į būtinumą teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija, įstatymų leidėjas gali pavesti Vyriausybei (ar jos įgaliotai institucijai) detalizuoti, sukongretinti įstatyme įtvirtintą valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą, nustatyti jo įgyvendinimo tvarką, reglamentuoti procedūrinius mokslinės veiklos rezultatų nustatymo ir vertinimo aspektus.

Taigi Konstituciją atitiktų *inter alia* toks Mokslo ir studijų įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas, pagal kurį šiame įstatyme būtų nustatyti valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms svarbiausi elementai: šių institucijų mokslinės veiklos vertinimo sistemos pagrindai (kaip antai šios sistemos dalys – kasmetinis vertinimas ir palyginamasis ekspertinis vertinimas), šios veiklos rezultatų vertinimo kriterijai (kaip antai: mokslo darbų perspektyvumas, produktyvumas, reikšmė *inter alia* iš Konstitucijos kylančioms Lietuvos valstybės funkcijoms, Lietuvos visuomenės ir valstybės tikslams ir uždaviniams, Lietuvos mokslo tarptautiniam autoritetui ir jo įtakai pažangiai atitinkamos mokslo srities (krypties) raidai už Lietuvos ribų), valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo principai (kaip antai principai, kuriais remiantis paskirstomos valstybės biudžeto lėšos mokslo sritims ir menui, taip pat mokslo ir studijų institucijoms, atsižvelgiant į jų veiklos kasmetinio ir palyginamojo ekspertinio vertinimų rezultatus).

Pažymėtina, kad, kaip minėta, reguliuojant valstybės paramos mokslui ir studijoms klausimus, taip pat būtina paisyti iš Konstitucijos, *inter alia* iš konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančio reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis*, t. y. pakankamą laikotarpį, per kurį mokslo ir studijų institucijos galėtų tinkamai pasirengti įgyvendinti iš naujojo teisinio reguliavimo kylančius pakitusius reikalavimus mokslo ir studijų kokybei.

26.3. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad naujai nustatant valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą būtina paisyti ir oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų, kad, kaip minėta, jeigu įstatymuose nustatyta, jog tam tikrus santykius, susijusius su įstatymų reikalavimų įgyvendinimo tvarka (procedūromis), reguliuoja Vyriausybė, Vyriausybė privalo tai padaryti; įstatymo formuluotė „Vyriausybės nustatyta tvarka“ reiškia, kad nurodytą tvarką turi nustatyti pati Vyriausybė; nustatyti tos tvarkos ji negali pavesti jokiai kitai institucijai.

Taigi pažymėtina, kad pagal Konstituciją negalima tokia situacija, kai, įstatymų leidėjui

pavedus Vyriausybei (o ne jos įgaliotai institucijai) detalizuoti įstatyme įtvirtintą valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą, Vyriausybė pavestų tai padaryti kuriai nors kitai institucijai.

26.4. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad naujai nustatant valstybės biudžeto lėšų MTEP ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms teisinį reguliavimą būtina paisyti tokių šiame Konstitucinio Teismo nutarime suformuluotų oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatų:

– pagal Konstituciją, *inter alia* jos 40 straipsnio 3 dalį, 42 straipsnio 1, 2 dalis, konstitucinį teisinės valstybės principą, nustatant mokslo ir studijų institucijų mokslinės veiklos rezultatų vertinimo kriterijus, lemiančius mokslo ir studijų institucijoms skiriamų valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai dydį, turi būti paisoma reikalavimo šios veiklos reikšmingumą vertinti (atsižvelgiant į mokslo srities (krypties) specifiką) visų pirma pagal mokslo darbų naujumą, originalumą, fundamentalumą, įtaką naujų mokslinių tyrimų sričių ir (arba) krypčių formavimui, *inter alia* mokslo darbų perspektyvumą, produktyvumą, reikšmę iš Konstitucijos kylančioms Lietuvos valstybės funkcijoms, Lietuvos visuomenės ir valstybės tikslams ir uždaviniams, Lietuvos mokslo tarptautiniam autoritetui ir jo įtakai pažangiai atitinkamos mokslo srities (krypties) raidai už Lietuvos ribų;

– mokslo darbų reikšmingumas ir jų vertė negali būti vertinama vien pagal formalius (kiekybinius) kriterijus (rodiklius), *inter alia* pagal jų paskelbimo šaltinį ar kalbą; tokių reikalavimų, kaip paskelbti mokslo darbus leidiniuose, kurie yra referuojami tarptautinėse duomenų bazėse, reikšmė sprendžiant dėl valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams ir jų plėtrai skyrimo mokslo ir studijų institucijoms negali būti neproporcingai didelė, t. y. nustačius tokius reikalavimus, taip pat turi būti nustatytos lygiavertės alternatyvos.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56, 84 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-14, Nr. 20555) 75 straipsnio 2 dalies nuostata „Vyriausybės nustatyta tvarka“, 3 dalis (2017 m. liepos 11 d. redakcija; TAR, 2017-07-17, Nr. 12341) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d.

pakeitimais; TAR, 2017-08-18, Nr. 13453) 1.2 papunktis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimo Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais; TAR, 2017-08-18, Nr. 13453) 3.6 papunktis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“ (su 2017 m. rugpjūčio 9 d. pakeitimais) patvirtintas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms tvarkos aprašas (2017 m. rugpjūčio 9 d. redakcija su visais pakeitimais, TAR, 2017-08-18, Nr. 13453; TAR, 2019-10-28, Nr. 17046; TAR, 2020-06-18, Nr. 13358) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 40 straipsnio 3 daliai, 42 straipsnio 1, 2 dalims, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniams teisinės valstybės, valdžių padalijimo principams.

5. Šis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas Teisės aktų registre turi būti oficialiai paskelbtas 2021 m. liepos 1 d.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas